
Vastaukset jäsenyhdistysten aloitteisiin

Eläkeläiset ry:n 22. edustajakokous 28.-29.5.2024

ELÄKELÄISET ry
PENSIONÄRERNA rf

Vastaukset jäsenyhdistysten aloitteisiin

22. edustajakokous 28.-29.5.2024

Yhteenveto kaikista aloitteista

Eläkeläiset ry:n jäsenyhdistykset ovat tehneet 22. edustajakokoukselle yhteensä 82 aloitetta. Edellisessä edustajakokouksessa aloitteita oli 69.

Eniten aloitteita tehtiin liittyen sosiaali- ja terveystalviin sekä eläkkeisiin ja toimeentuloon. Ajankohtaisia aiheita ovat myös digitalisaatio ja vanhusneuvostojen kautta vaikuttaminen. Järjestölliset aloitteet koskevat mm. sääntöuudistusta, jäsenmaksuja, jäsentapahtumia, viestintää ja koulutuksia.

Kaikki jäsenyhdistysten lähettämät aloitteet käsitellään edustajakokouksen aloitevaliokunnissa. Aloitteista tehdyt päätökset ohjaavat Eläkeläiset ry:n vaikuttamistyötä, järjestötoimintaa ja strategian toimeenpanoa.

***Vastaus** Edustajakokous toteaa, että aloitevastaukset toimivat keskeisenä pohjana tulevassa järjestötoiminnassa ja edunvalvonnassa. Järjestön uusi hallitus saa tehtäväkseen toimeenpanna annettujen vastausten edellyttämät toimet.*

Eläkkeet ja toimeentulo (12 kpl)

ALOITTEET 1 JA 2

Pienten eläkkeiden korottaminen (Uudenkaupungin Eläkeläiset ry ja Etelä-Vantaan Elry)

Uudenkaupungin Eläkeläisten aloitteessa esitetään eläkkeiden korottamista euromääräisesti prosenttikorotusten sijaan. Tätä perustellaan sillä, että perustarpeiden kustannukset ovat euroina kaikille samansuuruiset, joten myös tulonlisäyksen tulee olla euromääräinen.

Etelä-Vantaan eläkeläisten aloitteessa esitetään, että EETU-järjestöt yhdessä ajaisivat kansaneläkkeiden vuotuisista indeksikorotuksista kiinni pitämistä sekä kansaneläkkeiden tasokorotuksella ainakin kerran hallituskaudessa. Vaarana on, että poliitikkojen on helpompi leikata Kelan maksamista eläkkeistä kuin työeläkejärjestelmän kautta maksettuista työeläkkeistä.

Taustaksi

Eläkeläiset ry korostaa tavoitteissaan, kannanotoissaan ja EETU-järjestöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä nimenomaan pienituloisten eläkeläisten asiaa.

EETUn yhteisessä kannanotossa eläkejärjestelmän kehittämiseksi syyskuussa 2023 pidettiin tärkeänä tarkastella muutosten tulonjakovaikutuksia, jotta eläkeläisten tuloerot eivät kasvaisi. Eläkeuudistuksen tulee päinvastoin kaventaa eläkeläisten välisiä tuloeroja ja torjua eläkeläisköyhyyttä.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy aloitteisiin. Eläkeläiset ry korostaa EETU:ssa pienituloisten eläkeläisten asemaa ja eläkeläisköyhyyden torjuntaa.

ALOITE 3

Osa-aikatyön huomiointi eläkejärjestelmässä (Tornion Eläkeläiset ry)

(Tavoiteohjelma 2024-27)

Tornion aloitteessa esitetään työeläkejärjestelmään muutoksia, jotta siinä huomioidaan paremmin matalat palkat ja osa-aikatyö. Tarvetta perustellaan sillä, että naisvaltaisilla aloilla, varsinkin ravintola- ja kaupan aloilla on usein tarjolla nimenomaan osa-aikatöitä. Matalien palkkojen vuoksi eläkekertymä jää pieneksi, mikä johtaa eläkeköyhyyteen.

Taustaksi

Petteri Orpon (kok) hallituksen ohjelmaan on kirjattu eläkejärjestelmän uudistaminen, josta haetaan 1-2 miljardin euron säästöjä. Kolmikantaisessa valmistelussa olevan uudistuksen työryhmien on tarkoitus saada ehdotuksensa valmiiksi viimeistään tammikuussa 2025.

Eläkeläiset ry muut EETU-järjestöt pyrkivät vaikuttamaan uudistukseen siten, että siinä otettaisiin huomioon muutosten tuloero vaikutukset ja eläkeläisköyhyys. Valitettavasti julkisuudessa olleiden tietojen mukaan uhkana on muun muassa ns. palkattomien jaksojen eläkekertymien leikkaaminen, kuten opiskelun, vanhempainvapaiden tai työttömyyden ajalta. Tämä päinvastoin voisi lisätä eläkeläisten tuloeroja tulevaisuudessa.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy aloitteeseen.

ALOITTEET 4 ja 5

Eläkekatto (Hyvinkään Eläkeläiset ry ja Lohjan Seudun Eläkeläiset ry)

Aloitteissa ehdotetaan Suomeen korkeimpia eläkkeitä leikkaavaa eläkekattoa. Ehdotusta perustellaan sillä, että vastaava katto on käytössä monissa muissa maissa, kuten Ruotsissa. Suomen eläkejärjestelmää pidetään epäoikeudenmukaisena ja epätasa-arvoisena.

Taustaksi

Suomen työeläkejärjestelmä tuottaa kansainvälisesti verrattuna varsin pieniä eläke-eroja. Korkeita eläkkeitä saavia on vähän. Toisaalta pientä eläkettä saavia on paljon.

Jotta eläkekatoilla olisi taloudellista merkitystä, tulisi katto asettaa melko alhaiseksi. Monet työssäkäyvät ja etenkin suurituloiset alkaisivat todennäköisesti säästää yksityisiä lisäeläkkeitä ja neuvottelisivat itselleen lisäeläkkeitä työsuhde-etuina. Näin on käynyt maissa, joissa eläkekatto on käytössä.

Eläkekatto muuttaisi Suomen työeläkemallin luonnetta ja yhteiskunnallista oikeutustaan, kun yksi lakisääteinen, yhteisesti rahoitettu ja samojen periaatteiden mukaan eläkkeitä tarjoava järjestelmä saisi rinnalleen nykyistä vahvemmin yksityisiä lisäeläkejärjestelmiä.

Eläkekatoilla tavoitellaan oikeudenmukaisempaa tulonjakoa. Eläkekatto ei kuitenkaan auttisi eläkeläisköyhyyteen eikä nostaisi pieniä eläkkeitä. Näitä tavoitteita edistäisivät paremmin suurten eläkkeiden kireämpi ja pienten eläkkeiden matalampi verotus, yhdistettynä laajoihin ja kohtuuhintaisiin julkisiin palveluihin. EETU-järjestöistä yksikään ei kannata eläkekattoa.

Vastaus: *Eläkeläiset ry katsoo, että eläkekattoa parempia tapoja edistää oikeudenmukaisuutta ovat pienten eläkkeiden korottaminen ja suurten eläkkeiden verotuksen kiristäminen. Eläke-eroja kaventaisivat myös solidaarinen palkkapolitiikka, sukupuolten palkkaerojen kaventaminen sekä niin sanottujen palkattomien jaksojen eläkekertymistä huolehtiminen. Selvitetään Eläketurvakeskuksesta eläkekaton ja eläkepalkkakaton vaikutukset.*

ALOITE 6

Koordinaatioryhmän perustaminen seuraamaan eläkeuudistusta (Etelä-Espoon Eläkeläiset ry)

Pääministeri Orpon hallitus on antanut kolmikantaiselle työryhmälle tehtävän valmistella sääntöpohjaista työeläkejärjestelmän vakautusjärjestelmää. Uudistuksessa on povattu mahdollisuutta ottaa käyttöön automaattinen vakautusjärjestelmä, joka voisi leikata eläkkeiden tasoa silloin, kun kansantalous heikkenee. Samaan aikaan suunnitellaan suuremman riskin sallimista työeläkevarojen sijoittamisessa.

Uudistukset siirtäisivät riskiä eläkejärjestelmän rahoituksesta eläkkeensaajille, mikä olisi perustavanlaatuinen muutos suomalaisten oikeuksissa. Siksi aloitteessa esitetään, että eläkeläisjärjestöt ja ammattiyhdistysliike perustavat koordinaatioryhmän seuraamaan eläkeuudistuksen etenemistä ja siihen vaikuttamiseksi.

Taustaksi:

Eläkejärjestelmän rahoitusriskin siirtäminen eläkkeensaajille on merkittävä muutos perusoikeuksiin. Työeläkkeen omaisuudensuojaa on määritelty perustuslakivaliokunnan kannanotoissa useiden eläkeuudistusten yhteydessä aina 1970-luvulta alkaen. Oikeus työeläkkeeseen ansaitaan työn ja vakuutusmaksujen kautta, mikä on perustuslailla suojattu.

Hallitusohjelmaan kirjattu tavoite eläkejärjestelmän uudistuksesta sisältää tavoitteen miljardin euron kustannussäästöistä. Yksi tapa saada merkittäviä säästöjä ovat automaattiset vakauttajat. Lisäksi uudistus voi heikentää tulevaisuuden eläkeläisten eläkkeitä, jos palkattomien jaksojen kuten työttömyyden, opiskelun tai vanhempainvapaiden ajan eläkekertymää heikennetään tai se poistetaan.

Vastaus: *Eläkeläiset ry seuraa aktiivisesti eläkeuudistusta tiiviissä yhteistyössä muiden EETU-järjestöjen kanssa. EETU toimii luontevana koordinaatioryhmänä, joka laatii aiheesta kannanottoja ja jonka edustajat tapaavat ay-liikkeen edustajia ja muita eläkeuudistusta valmistelevia tahoja.*

ALOITE 7

Takaisinlainaus eläkerahastoista suomalaisille yrityksille (Rovaniemen Elry)

Rovaniemen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry vaikuttaa sen puolesta, että takaisinlainaus eläkeyhtiöistä suomalaisille yrityksille lisääntyisi ja tuottaisi uusia investointeja ja työpaikkoja kotimaahan. Takaisinlainauksella voisi mahdollistaa hyvinvointialueiden investointeja ja tukea oikeudenmukaisen vihreän siirtymän toteutumista.

Taustaksi:

Työeläkevakuutuksen ottaneella työnantajalla on oikeus takaisinlainata omalle työeläkeyhtiölleen tai eläkesäätiölleen maksamiaan työeläkemaksuja. Lainausmahdollisuus koskee osaa maksujen rahastoitavasta osuudesta.

Takaisinlainoilla oli merkittävä rooli yritysten rahoituksessa työeläkejärjestelmän ensimmäisinä vuosikymmeninä 1990-luvun alkuun asti. Yritysten rahoitusmahdollisuuksien monipuolistuessa TyEL-takaisinlainaus lähti laskuun. Finanssikriisissä 2008 takaisinlainojen kysyntä kuitenkin kasvoi.

TyEL-takaisinlainan suuruus riippuu maksettujen eläkemaksujen määrästä: mitä enemmän yritys on maksanut eläkemaksuja, sitä suuremman määrän lainaa voi saada. Takaisinlainan korko määräytyy viitekorosta sekä laina-ajan pituuden mukaan määräytyvästä korkomarginaalista.

Nykyisessä tilanteessa rahoituksen saaminen on monen investoinnin esteenä, koska korot ovat korkealla.

Vastaus: Edustajakokous kiittää Rovaniemen Eläkeläisiä aloitteesta. Edullisen rahoituksen saaminen kotimaisiin investointeihin on tärkeää. Aloite otetaan huomioon suunniteltaessa järjestön tulevia vaikuttamistyön tavoitteita, muun muassa tavoitteita eduskuntavaaleihin 2027.

ALOITE 8

Kansanäänestys uuden eläkejärjestelmän voimaantulosta (Rovaniemen Elry)

Rovaniemen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry vaikuttaa sen puolesta, että Suomessa järjestetään kansanäänestys uuden eläkejärjestelmän voimaantulosta sitten, kun siihen liittyvät lait ovat valmiina.

Aloitteessa todetaan, että Suomen eläkejärjestelmä on yksi maailman kestävimmistä, mutta sen ongelmana on suuri eläkeläisköyhyys, jonka aiheuttaa etenkin iäkkäiden naisten eläkkeiden pienuus. Lisäksi ongelmia ovat muun sosiaaliturvan taso. Aloitteessa ennakoidaan, että eläkeuudistuksessa haetaan heikennyksiä työntekijöiden tulevaan eläketurvaan ja lisäyksiä työntekijöiden eläkemaksutaakkaan. Kansanäänestyksen toteutuessa äänestäjille olisi toimitettava oikeaa tietoa eläkejärjestelmän kehityksestä.

Taustaksi:

Sveitsissä kansanäänestyksiä parlamentin hyväksymistä laeista voi esittää samaan tapaan kuin kansalaisaloitteita Suomessa. Jos esitys kansanäänestykseksi kerää 50 000 hyväksyttyä

allekirjoitusta 100 päivän sisällä, etenee asia kansanäänestykseen. Kansanäänestys on lisäksi pakollista järjestää mm. muutettaessa perustuslakia.

Sveitsissä äänestettiin maaliskuun alussa kahdessa eläkkeitä koskevassa kansanäänestyksessä. Eläkkeiden korotuksia ajanut, Sveitsin ammattiliittojen ajama uudistus sai 58,2 %:n kannatuksen ja tuli hyväksytyksi. Sen sijaan oikeistopuolueiden kannattama esitys eläkeiän nostoksi 66 vuoteen tuli hylätyksi 74,7 %:n äänestäessä vastaan.

Suomessa neuvoo-antavan kansanäänestyksen järjestämisestä säädetään perustuslain 53 §:ssä. Neuvoo-antava kansanäänestys on toistaiseksi järjestetty vain kahdesti: kieltolain kumoamisesta vuonna 1931 ja EU-jäsenyydestä vuonna 1994. Sveitsin kaltaista kansanäänestyslainsäädäntöä Suomessa ei toistaiseksi ole.

Jos Suomessa olisi samanlainen lainsäädäntö kuin Sveitsissä, olisi eläkeuudistuksesta pakko järjestää kansanäänestys, mikäli se sisältäisi muutoksia esimerkiksi eläkkeiden omaisuudensuojaan, joka on perustuslain suojaama.

Vastaus: Edustajakokous kiittää Rovaniemen Eläkeläisiä aloitteesta. Edustajakokous katsoo, että suoran demokratian lisääminen yhteiskunnallisesti merkittävissä asioissa kansanäänestysten muodossa on tervetullutta. Jos eläkeuudistuksessa eläkkeitä leikataan merkittävästi, voi neuvoo-antavan kansanäänestyksen järjestäminen olla tarpeen.

ALOITE 9

Eläkeindeksejä ei saa jäädyttää (Rovaniemen Elry)

Aloitteessa vaaditaan Eläkeläiset ry:tä toimimaan yhteistyössä EETUn kanssa sen puolesta, ettei maan hallitus toteuta eläkeindeksin jäädytyksiä nykyisen inflaation oloissa.

Vaatimusta perustellaan sillä, että indeksikorotukset ovat eläkkeiden ostovoiman suojauskeino inflaation oloissa eli ne eivät ole varsinaisia korotuksia eläkkeisiin. On varauduttava siihen, että inflaatio säilyy korkealla pitkään.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkeläiset ry vaatii yhdessä muiden EETU-järjestöjen kanssa, että indeksejä ei jäädytetä tai muuten heikennetä.

ALOITE 10

Eläkkeensaajan asumistuki on säilytettävä (Paltamon Elry)

Paltamon Eläkeläisten aloitteessa vaaditaan, että eläkkeensaajan asumistuki säilytettävä.

Taustaksi:

Eläkkeensaajan asumistuki on jonkin verran yleistä asumistukea parempi. Kuukausittainen ero voi olla jopa yli 200 euroa. Eläkkeensaajan asumistuki tukee pienimpiä eläkkeitä saavien toimeentuloa ja ehkäisee joutumista toimeentulotuen hakijaksi.

Eläkkeensaajan asumistukea ei tällä hetkellä olla poistamassa tai sen tasoa leikkaamassa. Sen indeksikorotukset kuitenkin jäädytettiin, eli tukeen ei tule vuosittaisia korotuksia vuosina

2024–2027. Eläkkeensaajan asumistuen poistamista ja eläkeläisten siirtämistä yleisen asumistuen piiriin esitettiin Sipilän hallituksen ohjelmassa vuonna 2015, mutta siitä luovuttiin, osin eläkeläisjärjestöjen voimakkaan vastustuksen seurauksena.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkkeensaajan asumistuesta ei saa luopua. Eläkeläisiä ei saa ajaa toimeentulotuen asiakkaisiksi, vaan eläkkeiden ja eläkkeensaajan asumistuen on oltava riittävän korkealla tasolla, että ne riittävät elämiseen.*

ALOITE 11

Kannanotto hallituksen leikkauspolitiikkaa vastaan (Jämsänkosken Elry)

Jämsänkosken Eläkeläiset esittävät, että edustajakokous ottaa kantaa hallituksen tekemiin ja suunnittelemiin heikennyksiin eläkkeisiin, sosiaalipolitiikkaan, verotukseen, työelämän oikeuksiin ja eläkeläisten toimintakykyä ja hyvinvointia edistäviin palveluihin.

Aloitteessa todetaan, että hallituksen toimet uhkaavat eläkeläisten perusoikeuksia ja ihmisarvoa. Sosiaali- ja terveystalouden palveluverkon karsiminen aiheuttaa eläkeläisten terveydentilan laajamittaisen heikkenemisen. Vanhuspalvelulain vaatimus ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemisesta tulee Jämsänkosken Eläkeläisten mukaan pitää edelleen voimassa.

Taustaksi:

Eläkeläiset ry on seurannut huolestuneena sosiaali- ja terveystalouden palveluihin suunniteltuja leikkauksia ja ottanut niihin kantaa. Järjestön vaikuttamistyössä on sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen myötä korostunut yhä enemmän sosiaali- ja terveystalouden puolustaminen.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Edustajakokous julkaisee kannanoton ikäihmisten sosiaali- ja terveystalouden puolesta.*

Kotitalousvähennys

ALOITE 12

Kotitalousavustuksen luominen kotitalousvähennyksen lisäksi (Paltamon Elry)

Paltamon Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että on luotava euromääräinen kotitalousavustus tarjoamaan kotitalousvähennykseen verrattavan edun pienituloisille, joilla ei ole varaa maksaa kotitalousvähennyksen piiriin kuuluvista palveluista.

Taustaa:

Kotitalousvähennys on ollut käytössä 2000-luvun vaihteesta lähtien. Tutkimusten mukaan sillä on työllisyyttä parantava vaikutus, mutta sen käyttäjät ovat keskimäärin muuta väestöä parempituloisia.

Sitra esitti vuonna 2017 mallia, jossa kaikilla 75 vuotta täyttäneillä olisi tuloista riippumatta mahdollisuus hyödyntää kotitalousvähennysjärjestelmää. Vähennys olisi pienituloisille suoran tuen ja verovähennyksen yhdistelmä: Jos maksetut verot olisivat vähennykseen oikeuttavaa summaa pienemmät, vähentämättä jääneen osan saisi suorana tukena.

Eläkeläiset ry on myös tavoitellut mallia, jossa euromääräinen kotitalousavustus olisi saatavilla sellaisille ikäihmisille, joiden verotettavat tulot eivät mahdollista verovähennyksen käyttöä.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Kotitalousvähennyksen rinnalle on luotava kotitalousavustus kohdistettuna pienituloisille eläkeläisille.*

Sosiaali- ja terveystaloudet (16 kpl)

ALOITE 13

Sosiaali- ja terveystaloudet tiedottaminen (Joensuun Elry, Savo-Karjalan aj.)

Joensuun Eläkeläisten aloitteessa, johon myös Savo-Karjalan aluejärjestö yhtyy, esitetään sosiaali- ja terveystaloudet tiedottamisen parantamista valtakunnallisesti ja paikallisesti. Esimerkkinä on tiedottaminen säännöllisesti Yleisradion ja television välityksellä.

Tiedon saaminen on aloitteen mukaan heikentynyt merkittävästi, koska paikallisesti painettuja lehtiä ei ilmesty tai niitä ei käytetä tiedottamisessa. Toisaalta digitaalisista palveluista ei myöskään saa riittävästi tietoa. Aloitteen mukaan tiedottamista on parannettava, koska jos ihmiset eivät pääse ajoissa hoidon piiriin, heidän tilanteensa heikkenee voimakkaasti.

Taustaksi

Hyvinvointialueen tiedottamisvastuusta säädetään lain hyvinvointialueesta 34 §:ssä. Lain mukaan hyvinvointialueen on tiedotettava palveluista hyvinvointialueen asukkaille ja palveluiden käyttäjille. Viestinnässä on käytettävä ymmärrettävää kieltä ja saavutettavia menetelmiä.

Hyvinvointialueella on lakisääteinen tehtävä viestiä palveluistaan saavutettavasti ja ymmärrettävästi.

Toisaalta ihmisten viestintävälineiden käyttö vaikuttaa tehokkaan tiedotusstrategian valintaan. Tiedotus hyvinvointialueiden verkkosivuilla on toimiva strategia vain, jos hyvinvointialueen asukkaat käyvät lukemassa kyseisiä sivuja. Tiedotusten saaminen yleisiin tiedotusvälineisiin on tarpeen. Hyvinvointialueella ei ole varaa mainoskampanjoihin kaupallisilla televisiokanavilla, joten käytännössä tiedottaminen voisi onnistua esimerkiksi Ylen alueellisten lähetysten kautta.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Järjestö edistää tavoitetta, että hyvinvointialueiden palveluista tiedottamista on kehitettävä, mukaan lukien viestintä televisiossa. Verkkosivuilla ja muissa viestintäkanavissa tulee olla näkyvissä myös puhelinnumero neuvontayhteydenottoja varten.*

ALOITE 14

Ikäsyrrjinnän poistaminen sosiaali- ja terveystalveluista (Jyväskylä Elry)

Jyväskylän Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että vammaispalvelulain mukaiset palvelut tulee saada ikään katsomatta silloin, kun niihin muutoin on todettu olevan oikeus. Ihmisen vammaisuus ei häviä hänen ikääntyessään. Aloitteessa korostetaan gerontologisen osaamisen merkitystä aikuissosiaalityössä, jotta kyetään tunnistamaan ikäihmisen avuntarve. Lisäksi mielenterveyden ongelmiin ja päihdeongelmiin tulee saada apua ajoissa vanhanakin.

Aloitteessa todetaan, että sosiaali- ja terveystalveluissa tulee korostaa ihmisen psykofyysistä kokonaisuutta, eikä keskittyä vain terveydenhuollon osuuteen. Talveluista saatetaan rajata ulos ikäihmisiä, koska niiden ajatellaan olevan vain alle 65-vuotiaille. Vanhustyön osaamista vahvistamalla ja moniammatillisten tiimien avulla ikäihmisiä kyetään auttamaan parhaiten.

Taustaksi

Eduskunta hyväksyi uuden vammaispalvelulain keväällä 2023, mutta sen voimaantuloa lykättiin ja voimaantulopäivämäärä on 1.1.2025. Samalla hallituksen on tarkoitus esittää vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista, lausuntokierros on loppukeväällä 2024.

Uuden lain soveltamisalasta poistettiin eduskuntakäsittelyssä ns. ikääntymisrajaus, mutta laki on silti erityislaki. Ikääntynyt henkilö ei saisi palveluita ensisijaisesti vammaispalvelulain perusteella. Tämä on ongelmallista, koska ikä ei ole pätevä peruste sulkea ketään pois vammaispalveluiden piiristä.

Vastaus Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkeläiset ry seuraa uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista ja muita mahdollisia muutoksia ja pyrkii vaikuttamaan lain sisältöön yhteistyössä Vanhustyön keskusliiton ja Eläkeläisliittojen etujärjestö EETUn kautta.

ALOITE 15

Eutanasia sallittava sitä tarvitseville (Kallion-Vallilan Elry, Helsingin aj.)

Kallion-Vallilan Eläkeläiset ja Helsingin aluejärjestö esittävät, että Eläkeläiset ry kannattaa eutanasian mahdollistavaa lakia, kun kansalaisaloite eutanasiaa koskevasta lainsäädännöstä menee eduskuntaan. Aloitteessa todetaan, että vanhoille ihmisille on tärkeää, että parantumaton, kuolemaan johtavaa sairautta poteva ihminen voisi pyynnöstään saada apua rauhalliseen, arvokkaaseen kuolemaan, sen sijaan että joutuisi kärsimään suuria tuskia tai viettämään elämänsä loppuajat hitaasti kituen.

Taustaksi

Kansalaisaloite eutanasian puolesta saavutti yli 50 000 allekirjoittajaa maaliskuun alussa ja se etenee eduskunnan käsittelyyn. Aloitteessa esitetään, että eduskunta ryhtyy lainvalmistelutoimenpiteisiin eutanasiaa sekä lääkäriavusteista lääkkeellistä kuolemaa koskevan lain säätämiseksi ja avustetun kuoleman laillistamiseksi.

Edellisen kerran eutanasian laillistamista kannattava kansalaisaloite oli eduskunnan käsittelyssä 2018, jolloin se hylättiin ja sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä asetettiin selvittämään elämän loppuvaiheen hoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita. Työryhmä esitti yksimielisesti, että palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa tulisi kehittää ja niiden saatavuutta lisätä. Eutanasiasta ryhmä ei päässyt yksimielisyyteen.

Työryhmän esittämiä muutoksia saattohoidon kehittämiseksi oli muun muassa Ruotsin mallin mukainen saattohoitovapaa, joka mahdollistaa läheisten antaman tuen elämän loppuvaiheessa ja säästäisi hoitokustannuksista 25–30 %.

Vastaus: Edustajakokous pitää tärkeänä saattohoidon ja palliatiivisen hoidon kehittämistä, jotta kenenkään ei tarvitse kärsiä suuria tuskia elämänsä loppuvaiheessa. Edustajakokous kannattaa lakiuudistuksen käynnistämistä, jonka tarkoituksena on saattohoidon edistäminen ja arvokkaan kuoleman mahdollistaminen.

Palveluiden saatavuus

ALOITE 16

Hoitoon päästävä varallisuudesta riippumatta (Etelä-Vantaan Elry)

Etelä-Vantaan Eläkeläisten aloitteessa vaaditaan, että vanhusten tulee päästä hoitoon riippumatta heidän varallisuuteensa. Aloitteessa todetaan, että vastaanottovirkailijat pyrkivät vaikuttamaan siihen, että potilas ei pääse kirjautumaan hoitoon ja ambulanssikyytien sijaan potilas yritetään saada käyttämään omaa kyytiä. Hoitoon pääsyn vaikeus johtaa oireiden pahenemiseen ja kalliiden erikoissairaanhoidon palvelujen tarpeeseen. Aloitteessa vaaditaan myös etähoidon kieltämistä ikäihmisille sopimattomana.

ALOITE 17

Palveluiden on vastattava koettuja tarpeita (Porin Elry)

Porin Eläkeläiset esittävät, että Eläkeläiset ry:n tulisi vaikuttaa muun muassa EETU ry:n kautta ikäihmisten tarpeiden ja palveluiden kokonaisvaltaisen tarkastelun puolesta. Aloitteessa todetaan, että tällä hetkellä palvelut sirpaloituvat, eivätkä tarpeet ja palvelut kohtaa. Kokonaisvastuuta ei ole millään toimijalla. Ennaltaehkäisevien toimien suunnittelussa ja toteuttamisessa tarvitaan sekä kuntien että monien yhteistyökumppaneiden, kuten eläkeläisjärjestöjen apua.

Aloitteessa todetaan, että asiakkaalle ei edelleenkään ole aina selvää, kuuluuko jokin asia hyvinvointialueen, kunnan vai jonkin muun toimijan palveluiden piiriin. Palvelutarjotinta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon ikäihmisen arjen tarpeet, kuten kotipalvelun ajanvaraukset, pankkipalvelut, digiopastus, joukkoliikennepalvelut ja asuntojen kunnostustarpeet. Yksinäisyyden torjuntaan ja harrastustoimintaan tulee myös tarjota vaihtoehtoja.

ALOITE 18

”Paluu entiseen terveyskeskusmalliin” (Muhoksen Elry)

Muhoksen Eläkeläisten aloitteessa nostetaan esiin sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen epäkohtia, kuten kommunikaation vaikeutta, ajanvarauksen hankaluuksia, säästöjen ja leikkausten aiheuttamaa pelkoa palveluiden tulevaisuudesta. kotihoidon heikennyksiä ja toimimattomia digipalveluiden uudistuksia ilman käyttäjäkoulutuksia.

Aloitteessa todetaan, että sote-uudistuksen ylevät tavoitteet jäävät saavuttamatta hyvinvointialueiden nykyisessä tilanteessa ja peräänkuulutetaan keskusjärjestöltä roolia seurata, kommentoida, käsitellä ja edistää mediassa sekä vaikuttaa sote-palvelujen toteuttamiseen. Lisäksi esitetään toimia yhdistysten tukemiseksi niiden paikallisessa vaikuttamistyössä asian tiimoilta.

Taustaksi aloitteisiin 16–18

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen keskeisenä tavoitteena oli vahvistaa perusterveydenhuollon palveluita, selkeyttää palvelupolkuja, helpottaa hoitoon pääsyä ja lisätä yhdenvertaisuutta. Hyvinvointialueiden vaikea taloustilanne on vaikeuttanut näiden tavoitteiden toteutumista, mutta jokaisella on silti lakisääteinen oikeus palveluihin.

Vastaus aloitteisiin 16–18:

Edustajakokous yhtyy aloitteisiin. Eläkeläiset ry kannattaa vahvoja peruspalveluita ja matalan kynnyksen hoitoonpääsyä. Kokonaisvaltaisen hoidon turvaamiseksi järjestö tavoittelee omalääkärimallin ja omatiimimallin käyttöönottoa kaikkialla maassa.

ALOITE 19

Vanhusten kotona asuminen ja asumispalvelut (Oulun Työväen Elry)

Oulun Työväen Eläkeläiset esittää, että Eläkeläiset ry vaikuttaa yhdessä EETUn kanssa sosiaali- ja terveysministeriöön ja valtiovarainministeriön hyvinvointialueiden ohjausosastoon siten, että vanhusten, etenkin muistisairaiden turvallinen kotona asuminen olisi mahdollista.

Aloitteessa peräänkuulutetaan valtakunnallista keskustelua hyvinvointialueiden ja omaisten vastuusta vanhusten turvallisesta hoidosta sekä vaaditaan turvallista ympärivuorokautista hoivaa sellaisille vanhuksille, joille kotona asuminen ei ole enää mahdollista.

Aloitteen perusteluissa todetaan, että hyvinvointialueet leikkaavat säästöpainneissa vanhusten hoivapalveluita, mm. akuuttisairaanhoidon ja ympärivuorokautisen hoivan paikkoja. Lisäksi ympärivuorokautisen hoivan paikkoja muutetaan yhteisöllisen asumisen paikoiksi, jolloin niissä ei ole yöhoitajia ja yhä huonokuntoisempien kotona asumista lisätään voimakkaasti. Saattohoidon paikat vähenevät ja siirtyvät kauemmaksi. Erityisesti muistisairailla ovat haavoittuvassa asemassa menossa olevassa rakennemuutoksessa, samaan aikaan kun muistisairaiden määrän ennustetaan nousevan.

Taustaksi

Edellisellä vaalikaudella toteutettiin sosiaali- ja terveystalveluiden uudistus sekä vanhuspalveluiden uudistus, jolla uudistettiin kotiin annettavia palveluja ja säädettiin muun muassa uudesta palvelumuodosta, yhteisöllisestä asumisesta. Uudistuksen tavoitteena oli parantaa iäkkäiden mahdollisuuksia elää kodissaan turvallisesti ja saada tarpeelliset palvelut ja kehittää välimuotoisia palveluita.

Monilla hyvinvointialueilla tavoitteena on pienentää pitkäaikaisen ympärivuorokautisen hoivan kattavuutta. Tätä tavoitellaan lisäämällä yhteisöllisen asumisen paikkoja ja kotiin vietäviä palveluita.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Etenkin muistisairaiden kotona asuminen edellyttää uudenlaisia ja nykyistä vahvempia tukikeinoja. Samalla on huolehdittava, että kaikki ympärivuorokautista hoivaa tarvitsevat pääsevät sen piiriin. Eläkeläiset ry edistää vaikuttamistyössään sekä itse että EETUn kanssa vaatimusta, että vanhuspalvelujen palveluverkkoratkaisut tulee tehdä hoidolliset näkökohdat eikä säästöt edellä.*

ALOITE 20

Hammashoito (Keiteleen Elry)

Aloitteessa esitetään, että hammashoidon palveluiden tulisi olla paremmin saatavilla. Pohjois-Savon hyvinvointialueella Keiteleellä ei ole saatu hammaslääkäreitä, joten suun terveydenhoitopalveluita ei ole lähipalveluna. Tilannetta on korjattu palvelusetelillä myöntämällä. Lähin yksityinen alueen hyväksymä palveluntarjoaja on kuitenkin Kuopiossa, jonne ei ole juuri julkista liikennettä ja matkaa on 100 kilometriä. Vaikea saatavuus myöhästyttää hoitoa, tekee siitä vaativampaa ja aiheuttaa oheissairauksia. Järjestön tulisi pitää esillä hammashoidon palveluiden saatavuutta ja sitä, että palvelusetelillä hankittavia palveluita ei ole saatavilla kaikkialla.

Taustaksi:

Sosiaali- ja terveystalvelut tulee lain mukaankin järjestää yhdenvertaisesti niin, että palvelujen käyttäjiä ei syrjitä myöskään asuinpaikan perusteella. Jos terveydenhuollon asiointipiste on kaukana asuinpaikasta, asiakkaalla on mahdollisuus käyttää Kela-taksia. Kela-taksia käytettäessä on 25 euron omavastuuosuus. Vuodessa omavastuuosuuden katto (matkakatto) on 300 euroa.

Aloitteessa osoitettu huoli suun terveydenhuollon laiminlyönnin vaikutuksista on todellinen. Esimerkiksi hampaiden kiinnityskudossairaus parodontiitista kärsii jopa 60–70 prosenttia yli 35-vuotiaista suomalaisista ja vaikea parodontiitti lisää merkittävästi mm. sydän- ja verisuonisairauksien riskiä.

Hyvinvointialueisiin liittyen on keskusteltu paljon lähipalveluiden turvaamisesta. Aloitteessa kuvatussa ostopalvelussa lähipalveluiden turvaaminen saattaa olla vielä hankalampaa kuin esimerkiksi terveyskeskuksissa. Poliittisen tahdon ja budjettipäätösten lisäksi asiaan vaikuttaa voimakkaasti henkilöstön saatavuus.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkeläiset ry esittää toimia terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden parantamiseksi, mukaan lukien suun terveydenhuolto. Eläkeläiset ry vaikuttaa itse ja yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa myös kuljetuspalvelujen kehittämiseksi.*

ALOITE 21

Hyvinvointialueiden ateriapalvelut (Hankasalmen Elry)

Hankasalmen Eläkeläisten aloitteessa kyseenalaistetaan sote-uudistuksen ateriapalveluihin tuottama muutos, jossa kuntien keittiöt eivät voi toimittaa ateriapalveluita hyvinvointialueen yksiköille ilman, että keittiötä on yhtiötetty. Muutos on johtanut kuntien hyvien toimintamallien purkautumiseen, pidentyneisiin kuljetusmatkoihin ja yksityisten yritysten roolin kasvuun.

Aloitteen mukaan ateriapalveluiden yhteydessä tulee käydä vanhusten tai vammaisten luona joka päivä ja luoda paikalliseen osaamiseen perustuvat toimintamallit. Myös ateriahintojen tulee pysyä kohtuullisina, sillä nykyinen hinta 10,50 on monelle liian kallis. Palvelussa tulee säilyä myös inhimillisuus ja huolenpito.

Taustaksi:

Kunta ei voi tarjota ateriapalveluita hyvinvointialueelle ilman kyseisen toiminnan yhtiöittämistä. Määräys tulee kuntalain 126 §:stä, jossa säädetään kunnan toimintaa markkinoilla eli mahdollisuutta tuottaa palveluja muille kuin kunnalle itselleen.

Mahdollisuutena on palveluiden yhtiöittäminen ja osallistuminen hyvinvointialueen tarjouskilpailuun, keittiöiden eriyttäminen tai yhteisen in-house -yhtiön perustaminen hyvinvointialueen kanssa. In house -yhtiö merkitsisi sitä, että hyvinvointialue perustaisi yhteisen in house -yhtiön kaikkien alueen kuntien kanssa ja tilaisi ateriapalvelut siltä.

Kunnallisten keskuskeittiöiden työt varmistettaisiin siten, että in house -yhtiö tilaisi ateriapalvelut hyvinvointialueen yksiköihin aina sen kunnan alueelta, jossa yksikkö sijaitsee, tai jos kunnassa ei ole soveltuvaa keittiötä, lähimpänä sijaitsevasta keittiöstä.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkeläiset ry laatii pohjan aloitteen tekemiseksi hyvinvointialueelle, jotta se tilaisi ateriapalvelut sote-palveluyksiköihin aina sen kunnan alueella sijaitsevasta keittiöstä, jossa yksikkö sijaitsee.*

Hyvinvointialueiden resurssit

ALOITTEET 22–24

Hyvinvointialueiden resurssit ja palveluverkko (Rovaniemen Elry, Laukaan Elry ja Jämsänkosken Elry)

Rovaniemen, Laukaan ja Jämsänkosken Eläkeläiset esittävät aloitteissaan toimia hyvinvointialueiden resurssien ja rahoituksen turvaamiseksi. Rovaniemen Eläkeläiset on huolissaan hyvinvointialueen rahoitusvajauksesta ja suunnitelluista leikkauksista fyysisiin palvelupisteisiin. Ikäihmisten kannalta tuottaa suuria vaikeuksia kulkea palveluiden perässä pitkälle omasta asuinpaikasta. Rovaniemen Eläkeläisten aloitteessa muistutetaan myös, että professori Teppo Kröger arvioi jo vuonna 2019 Suomen vanhuspalveluiden tarvitsevan miljardin lisärahoitusta yltääkseen pohjoismaiselle tasolle.

Laukaan Eläkeläisten aloitteessa vaaditaan lisää resursseja kotihoitoon, jonka tarve tulee nousemaan ikääntyneen väestön määrän noustessa ja hyvinvointialueiden painottaessa kotiin annettavaa hoivaa laitoshoidon sijaan.

Jämsänkosken Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että edustajakokous ottaa kantaa hyvinvointialueiden palveluverkon mittavaan heikennykseen ja vaatii pitkäjänteistä, ihmis- ja eläkeläisten elämää kunnioittavaa, alueellisesti kattavaa palvelurakenteen säilyttämistä.

Taustaksi:

Hyvinvointialueiden ensimmäisen vuoden yhteenlaskettu alijäämä ennakoidaan olevan noin 1,5 miljardia euroa. Perustuslaki takaa kuitenkin kaikille oikeuden sosiaali- ja terveystalouteen. Hyvinvointialueiden rahoitusmallia on arvosteltu siitä, että se ohjaa leikkaamaan palveluita, eikä tehostamaan ja parantamaan palveluita ja purkamaan hoitovelkaa.

Moni hyvinvointialue on tehnyt palveluverkkosuunnitelmia, joissa karsitaan alueellisia toimipisteitä. Samalla pyritään siirtämään ikäihmisten hoivaa laitoshoidosta kotona tapahtuvaan hoivaan. Siirtoa perustellaan muun muassa digitaalisten palveluiden lisäämisellä.

Laki ei määrittele palvelupisteiden alueellista sijaintia, mikä johtaa helposti palveluverkon karsimiseen. Lähipalveluiden selkeämpi määrittely lainsäädännössä auttaisi alueellisesti kattavan palveluverkon puolustamista.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteisiin. Hyvinvointialueiden rahoitusmallia tulee uudistaa niin, että se ohjaa palveluiden leikkaamisen sijaan niiden kehittämiseen. Hyvinvointialueiden resurssit tulee turvata lisäten kotihoidon resursseja. Lähipalveluille tulee luoda lakisäätteiset määritelmät alueellisen yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi.*

Työvoiman riittävyys

ALOITE 25

Työperäisen maahanmuuton helpottaminen sote-alalle (Rovaniemen Elry)

Rovaniemen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry:n on tuettava toimenpiteitä, joilla helpotetaan työikäisten maahanmuuttoa myös EU:n ulkopuolelta, erityisesti maista, joissa on laaja perhekäsitys ja kunnioitus vanhempia sukupolvia kohtaan. Työperäisellä maahanmuutolla voidaan helpottaa työntekijäpuutetta. Työvoimapula vaivaa useita hyvinvointialueita, eikä alan koulutukseen ole riittävästi hakijoita.

Aloitteessa arvioidaan, että työperäinen maahanmuutto alueilta, joilla vanhempien sukupolvien kunnioitus on arvossaan, johtaisi hyvän hoitohenkilökunnan saamiseen. Lisäksi aloitteessa arvioidaan, että kommunikaatio ei aiheuttaisi ongelmaa useiden suomalaisten osatessa englantia.

Taustaksi:

Tulevan vuosikymmenen aikana arvioidaan eläköityvän noin viidennes sosiaali- ja terveystalouden henkilökunnasta. Eläköityminen tulee koskemaan noin 40 000 sairaanhoitajaa ja lähihoitajaa. Oppilaitoksista valmistuvien määrä ei riitä korvaamaan eläköityvien määrää.

EU-/ETA-maiden ulkopuolelta tehtävää kansainvälistä rekrytointia säädellään Suomessa saatavuusharkinnan avulla. Saatavuusharkintaa ei kuitenkaan tehdä työvoimapula-aloilla, jollainen sote-ala on.

Eläköityminen ja ikääntyminen ovat yleisiä trendejä länsimaissa. Vastaavanlaisia kehityskulkuja on Suomen lisäksi myös muissa länsimaissa, mikä lisää kilpailua kansainvälisen rekrytoinnin suhteen. Kulttuuri, kieli, palkkataso ja työmahdollisuudet puolisoille ovat eräitä tekijöitä, jotka määrittävät maan houkuttelevuuden kansainvälisen rekrytoinnin kannalta.

Toisaalta työvoiman saatavuuden kannalta on tärkeää huolehtia suomalaisten työttömien mahdollisuudesta kouluttautua työllistävälle alalle. Tällä hetkellä Suomessa on työvoiman kohtaanto-ongelma ja korkea työttömyys samaan aikaan työvoimapulan kanssa. Ongelman ratkaiseminen työttömien koulutusmahdollisuuksia parantamalla olisi tärkeää, koska se osaltaan parantaisi yhteiskunnan huoltosuhdetta.

Vastaus Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Kansainvälistä rekrytointia sote-alalla tulee kehittää ja lisätä. Rekrytoinnin onnistuminen edellyttää panostuksia sosiaali- ja terveystalouteihin mukaan lukien alan palkkataso ja Suomen yleinen houkuttelevuus muuttokohteena. Laajan perhekäsityksen maista tavoiteltava maahanmuutto edellyttää onnistuakseen myös perheenyhdistämisen helpottamista.

Hoitajamitoitus

ALOITTEET 26–27

Hoitajamitoitus (Pirkanmaan aluejärjestö / Nokian Elry ja Pihlavan Elry)

Pirkanmaan aluejärjestö ja Nokian Eläkeläiset sekä Pihlavan Eläkeläiset esittävät aloitteissaan hoitajamitoituksen palauttamista alkuperäiseen suunnitelmaan. Alkuperäisen suunnitelman mukaan hoitajamitoituksen tuli nousta 0,7 hoitajaan vanhushoivapaikoissa 1.4.2024, mutta hallitus päätti lykätä mitoituksen toteuttamista vuoteen 2028 ja lukemaan 0,65.

Aloitteiden mukaan lykätty ja heikennetty hoitajamitoitus ei riitä turvaamaan riittävää hoivaa elämän loppumetreillä. Pihlavan Eläkeläisten aloitteessa huomautetaan myös, että

ympäri vuorokautisen hoivan kriteerien kiristyminen tarkoittaa, että niissä tulee olemaan entistä huonokuntoisempia ja hoidettavampia asiakkaita.

Taustaksi:

Sanna Marinin hallitus sääti vuonna 2020 lain hoitajamitoituksen käyttöönotosta vanhuspalvelulakiin. Mitoituksen tuli tulla voimaan asteittain päättyen 1.4.2023, jolloin mitoituksen tuli olla 0,7. Hoitajamitoitusta päätettiin kuitenkin vielä edellisellä vaalikaudella lykätä ensin vuoden 2023 syksyyn ja sen jälkeen myöhemmäs.

Viime vuoden marraskuussa eduskunta päätti lykätä henkilöstömitoituksen siirtymäaikaa 1.1.2028 saakka. Siihen saakka edellytetään vähintään 0,65 työntekijän henkilöstömitoitusta.

Syy hoitajamitoituksen lykkäämiselle oli aluksi hoitohenkilökunnan riittämättömyys. Hyvinvointialueilla oli niin suuri vaje hoitajista, että mitoitusta ei nähty mahdolliseksi saavuttaa esitetystä aikataulusta. Hyvinvointialueiden johto on kannattanut voimakkaasti mitoituksen lykkäämistä, kun taas hoitoalan ammattijärjestöt ovat vastustaneet sitä.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteisiin sikäli, että henkilöstömitoituksen siirtymäaikaa tulisi lyhentää päättyväksi ennen vuotta 2028. Henkilöstömitoituksen toteuttaminen edellyttää suuria muutoksia sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstöpolitiikkaan. Henkilöstön työoloja on parannettava alan houkuttelevuuden lisäämiseksi, sosiaali- ja terveysalan koulutusta on lisättävä mukaan lukien aikuiskoulutus ja työttömille suunnattu alanvaihtokoulutus. Lisäksi maahanmuuttoa tulee hyödyntää työvoiman saamiseksi.*

Vanhuspalvelut

ALOITE 28

Ympäri vuorokautinen hoito turvattava (Valkeakosken Elry)

Valkeakosken Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry:n tulee pitää vahvasti esillä kysymystä ympäri vuorokautisen hoivan saatavuudesta ja vaatia päättäjiltä toimia sen turvaamiseksi. Lisäksi Eläkeläiset ry:n tulee vaatia kotiin tuotavien palveluiden riittävää saatavuutta niille, jotka eivät vielä ole ympäri vuorokautisen hoivan piirissä.

Aloitteen perusteluna on Pirkanmaan ja muidenkin hyvinvointialueiden suunnitelmat vähentää ympäri vuorokautisen hoidon tarjontaa ja tarjota tilalla yhteisöllistä asumista, perhe- ja omaishoitoa sekä kotihoidon digitaalisia palveluita. Samaan aikaan kuitenkin halutaan vähentää myös säännöllisen kotihoidon osuutta. Tällainen suunnitelma on toimimaton ja uhkaa jättää ikäihmiset oman onnensa nojaan.

Aloitteessa todetaan, että ympäri vuorokautisen hoidon vähentäminen edellyttäisi huomattavaa kotiin annettavan hoidon lisäämistä, kotipalveluiden resursseja ja kotiin tehtävien lääkärikäyntien mahdollistamista. Digipalvelut voivat täydentää muita palveluita,

mutta eivät korvata fyysisiä tapaamisia ikäihmisten kanssa. Aloitteessa muistutetaan, että muistisairaudet vaikeuttavat digipalveluiden itsenäistä käyttöä.

Aloitteessa muistutetaan myös, että omaishoidon ongelmana on väestön ikääntyminen ja vanhusväestön määrän lisääntyminen. Omaishoitajat ovat usein ikääntyviä puolisoita ja hoitotaakan sysääminen heille käy ajan myötä ylivoimaisen raskaaksi.

Taustaa:

Pirkanmaalla ja muilla hyvinvointialueilla suunnitellaan siirrettävän palveluiden painopistettä ympärivuorokautisesta hoivasta yhteisölliseen asumiseen ja muihin kevyempiin palveluihin. Ympärivuorokautisen palveluasumisen peittävyyttä halutaan alentaa, eli 80 vuotta täyttäneistä pienempi prosenttiosuus olisi sen piirissä. Taustalla on pyrkimys hillitä kustannusten nousua.

Pirkanmaan hyvinvointialueen suunnitelmissa on lisätä digipalveluita ja etäkäyntejä sekä tukea ikääntyneitä käyttäjiä digipalveluiden käytössä. Kotiin annettavia palveluita kehittämällä on tarkoitus mahdollistaa kotona asuminen entistä useammalle.

Vastaus Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Ympärivuorokautinen hoito pitää olla saatavilla kaikille, jotka sitä tarvitsevat. Kotiin annettavia palveluita tulee kehittää paitsi hoitajien, myös lääkäreiden kotikäyntien osalta. Lisäksi digipalveluiden käytettävyyteen ja käyttötukeen tulee osoittaa riittävästi resursseja.

ALOITE 29

Hyvinvointia kulttuurista (Rovaniemen Elry)

Rovaniemen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry:n tulisi toimia sen puolesta, että hyvinvointialueiden tehtäviin kirjataan kulttuuripalvelujen vieminen niille vanhuksille, jotka eivät pääse yleisiin kulttuuritapahtumiin. Tehtävä tulee aloitteen mukaan kirjata hyvinvointialueiden ja kuntien ikäihmisten terveyttä ja toimintakykyä edistävään hyvinvointisuunnitelmaan otsikolla ”Hyvinvointia kulttuurista”.

Aloitteen perusteluissa mainitaan, että kulttuuri parantaa terveyttä ja toimintakykyä ja esimerkiksi Taiteen edistämiskeskus Taike tukee hankkeita, joissa kulttuuria hyödynnetään hyvinvointityössä. Rovaniemen kaupungin kulttuuritoimi sai vuonna 2018 Kuntaliiton Inno-palkinnon, kun ikäihmisten kulttuurituottaja ja kulttuuritoimi organisoivat hankkeen, joka mahdollisti musiikkiesitykset hoivalaitoksissa ja eläkeläisten päivätansseissa.

Taustaksi:

Kulttuuri edistää tutkitusti hyvinvointia. Oikeus kulttuuriin on kirjattu muun muassa YK:n ihmisoikeuksien julistukseen vuodelta 1948, jonka mukaan kaikilla on oikeus vapaasti osallistua yhteiskunnan sivistyselämään ja nauttia taiteista.

Iäkkäiden osalta oikeus päästä osalliseksi kulttuuripalveluista edellyttää tukitoimia, kuten kulttuurikaverihankkeita ja kuljetuspalveluita.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Kulttuuri edistää positiivista mielialaa ja siten myös fyysistä terveyttä ja toimintakykyä. Eläkeläiset ry kannattaa kulttuurin hyödyntämistä hyvinvoinnin edistämiseksi niin kuntien ja hyvinvointialueiden toiminnassa kuin kolmannen sektorin hankkeissakin.*

ALOITE 30

Vanhusneuvola (Paltamon Elry)

Paltamon Eläkeläisten aloitteessa esitetään toimia vanhus- ja aikuisneuvolan käytön lisäämiseksi. Vanhusneuvolalle tarkoitetaan aloitteessa toimintaa, jossa ikäihmiset pääsisivät tarkastukseen kerran vuodessa. Vanhusneuvolan toiminta olisi ennaltaehkäisevää ja siellä todettaisiin mahdolliset sairaudet ja ihmiset pääsisivät näin asianmukaisen hoidon ja seurannan piiriin.

Taustaksi:

Vanhusneuvola on hyvä tapa järjestää vanhuspalvelulain vaatima neuvontapalvelu sekä ennaltaehkäisevä sosiaali- ja terveyspalvelu yhden luukun toimintamallin mukaisesti. Näin esitetään myös laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023.

Vanhuspalvelulain säädöksessä hyvinvointia edistäviä palveluista (28.10.2022) sanotaan, että hyvinvointialueen on järjestettävä ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia neuvontapalveluja. Palveluihin on sisällytettävä muun muassa ohjaus kunnassa ja hyvinvointialueella tarjolla olevien hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävien palvelujen käyttöön. Palvelut voidaan järjestää ja tarjota ikääntyneen väestön neuvolatoimintana.

Vastaus: *Edustajakokous kannattaa Paltamon yhdistyksen aloitetta. Ennaltaehkäisevien sosiaali- ja terveyspalveluiden yhdenvertainen saavuttaminen edellyttää ohjaus- ja neuvontapalveluita. Vanhusneuvola on sopiva tapa niiden toteuttamiseen. Eläkeläiset ry edistää asiaa yhteistyössä EETU ry:n kanssa.*

Palvelumaksut

ALOITE 31

Ympärivuorokautisen asumisen kustannukset (Pirkanmaan aj., Nokian Elry)

Pirkanmaan aluejärjestön ja Nokian Eläkeläisten aloitteessa esitetään eläkeläisjärjestöjen yhteistyötä vaikuttamistyössä maan hallitukseen, jotta ympärivuorokautisen palveluasumisen kustannukset saadaan alennettua kohtuullisiksi.

Aloitteessa todetaan, että hinnat ovat nousseet viimeisten kahden vuoden aikana kolminkertaisiksi ja ovat nykyisin noin 5 000 euroa kuukaudessa. Korkeat kustannukset johtavat siihen, että eläkeläiselle jäävän käyttörahan vähittäissumma on vain 182 euroa kuukaudessa, jolla on ostettava lääkkeitä, vaatteet, hygieniatuotteet ja katettava puhelin- ja muut henkilökohtaiset kulut.

Taustaksi:

Ylen MOT-toimitus selvitti tammikuussa ympärivuorokautisen asumisen kustannuksia. Selvityksen mukaan yksityisten hoivakotien hinnat nousivat vuonna 2023 yli 30 prosenttia neljässä maakunnassa. Hoivan kuukausihinta vaihtelee pääosin 4 500 – 6 000 euron välillä. Tämän lisäksi hoivakodin asukas maksaa vuokraa huoneestaan ja yleisten tilojen käyttöoikeudesta noin 450 – 800 euroa kuukaudessa.

Hintoja korotti palvelujen siirtyminen hyvinvointialueen järjestämisvastuulle, jolloin yksityiset hoiva-alan yritykset irtisanoivat sopimuksia ja neuvottelivat uusia, kalliimpia sopimuksia. Yritykset ovat perustelleet hinnankorotuksia hoitajamitoituksen aiheuttamilla kuluilla ja inflaatiolla.

Suurimman osan kustannuksista maksaa hyvinvointialue, koska lain mukaan hoivamaksu voi olla korkeintaan 85 prosenttia tuloista. Ennen hoivamaksun laskemista tuloista vähennetään verot, hoivakodin vuokra ja lääkekulut. Asiakasmaksulain mukaan käyttöön on jätävä kuitenkin vähintään 167 euroa kuukaudessa.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy Pirkanmaan aluejärjestön aloitteeseen. Hoivamaksuja on pyrittävä alentamaan. Hoivakodin asukkaan käyttöön jäävän rahamäärän suuruutta tulee korottaa 167 eurosta kuukaudessa selvästi. Eläkeläiset ry vaikuttaa asiaan yhteistyössä EETU:n kautta sekä muita kanavia hyödyntäen.

ALOITTEET 32–34

Terveystuon maksukatot ja lääkekorvausten alkuomavastuu (Paltamon Elry, Jyväskylän Elry)

Paltamon Eläkeläisten aloitteessa esitetään terveyskeskuksen käyntimaksujen poistamista. Aloitteessa esitetään maksuttomuutta myös suun perushoitoon. Lisäksi aloitteessa esitetään terveyspalveluiden, lääkkeiden ja matkakulujen saattamista yhtenäisen maksukaton piiriin. Maksukaton tulisi olla yhden kuukauden takuueläkkeen suuruinen.

Paltamon Eläkeläiset on lisäksi tehnyt toisen aloitteen lääkekorvausten alkuomavastuun (50e) poistamisesta. Aloitteen mukaan pitkäaikaissairauksien lääkkeet ja hoidon apuvälineet olisi korvattava kokonaan.

Jyväskylän Eläkeläisten aloitteessa esitetään myös maksukattojen yhdistämistä sekä niiden tekemistä tulojen mukaan progressiivisesti määräytyviksi. Kaikista pienituloisimmilla maksukatto olisi nolla euroa. Tulosidonnainen maksukatto olisi mahdollista toteuttaa tulorekisterin avulla. Maksukattojen tekeminen progressiiviseksi vähentäisi eriarvoistumista, sillä nykyisin maksukatot ovat kaikille samat maksukyvyistä riippumatta. Lisäksi pienituloisten maksurasituksen pienentäminen vähentäisi riippuvuutta toimeentulotuesta.

Aloitteessa muistutetaan, että terveydenhuollon omavastuumaksut ovat Suomessa suuremmat kuin monissa muissa maissa.

Taustaksi:

Vuonna 2024 julkisen terveydenhuollon asiakasmaksujen katto on 762 euroa, lääkekustannusten katto on 626,94 euroa ja matkakulujen vuosittainen katto 300 euroa. Yhteensä kaikki katot ovat 1 688,94 euroa. Takuueläkkeen suuruus on 976,59 euroa kuukaudessa.

Maksukattojen yhdistäminen helpottaisi etenkin sellaisten ikääntyneiden tilannetta, joilla on paljon kaikkia edellä mainittuja kuluja. Sen sijaan, jos kustannukset keskittyvät esimerkiksi vain lääkkeisiin, aloitteen mukainen maksukattojen yhdistäminen nostaisi vuosittaisia kustannuksia nykyisistä.

Asiakasmaksujen osuus terveydenhuoltomenoista oli OECD:n terveystilaston mukaan vuonna 2014 Suomessa 19 %, Ruotsissa 15,5 %, Norjassa 14,5 % ja Tanskassa 13,8 % (lähde: Tarja Kivimäki: ”Suomen terveydenhoito-järjestelmä on EU:n epätasa-arvoisimpia”, Sosiaalivakuutus.fi, julkaistu 16.5.2017)

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteisiin. Eläkeläiset ry katsoo, että terveydenhuollon asiakasmaksuja tulee alentaa ja maksukatot yhtenäistää.*

Omaishoito

ALOITE 35

Omaishoidon tuen parantaminen (Tornion Elry)

Tornion Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että omaishoitajien työn arvostusta tulee nostaa ja parantaa heidän palkkiotaan sekä muuta jaksamisen tukemista. Aloitteessa todetaan, että omaishoitajien määrä tulee lisääntymään ja palkkio kokoaikaista sitoutumista vaativasta tehtävästä on pieni.

Aloitteessa esitetään palkkion tekemistä verovapaaksi ja järjestelyjä, joilla omaishoitajat voisivat jättää hoidettavan muualle hoitoon omien asioidensa hoitamisen ajaksi. Lisäksi tulisi olla vapaapäiviä, terveystarkastus kerran vuodessa ja palveleva puhelin, johon voisi olla yhteydessä nykyistä joustavammin.

Taustaksi:

Omaishoitajien määrä Suomessa on suuri. Virallisesti omaishoitajia ovat he, jotka ovat tehneet omaishoidosta sopimuksen hyvinvointialueen kanssa, mutta tosiasiaassa läheistensä huolenpidosta vastaa huomattavasti suurempi joukko. Omaishoitajaliiton mukaan pääasiallisessa vastuussa läheisensä huolenpidosta on Suomessa noin 350 000 henkeä.

Omaishoitajien palkkio vaihtelee hyvinvointialueittain. Omaishoidon palkkio on lain mukaan vähintään 300 euroa kuukaudessa. Omaishoitajilla on lain mukaan oikeus kahteen vapaapäivään kuukaudessa, tai kolmeen, jos hän on yhtäjaksoisesti sidottu hoitoon

ympäri vuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Hyvinvointialueen on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana.

Ennen sote-uudistusta omaishoidon tuesta vastasivat kunnat. Palvelun siirtyessä hyvinvointialueelle tuet yhdenmukaistettiin, mikä johti ainakin osassa hyvinvointialueista tuen laskuun niissä kunnissa, joissa tuki oli ollut korkeampi kuin muualla.

Omaishoitajista puolet ei pidä lakisääteisiä vapaitaan. Syitä tähän ovat muun muassa, että sopivaa sijaishoitoa ei ole tarjolla tai sen laatuun ei luoteta. Lisäksi syynä voi olla, että hoidettavaa ei haluta jättää muiden hoitoon. Osa omaishoitajista arvioi, ettei tarvitse vapaita.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Omaishoidon tukea tulee myös kehittää ja palkkiota nostaa. Omaishoitajien vapaita kehitettävä, parantamalla sijaishoidon saatavuutta ja laatua, esimerkiksi palveluseteli. Eläkeläiset ry pitää asiaa esillä omassa vaikuttamistyössään, muun muassa aluevaalitavoitteissaan 2025.*

Sähkön hinta

ALOITTEET 36–39

Sähkön hintakatto ja kohtuuttomien hintojen kompensointi (Valkeakosken Elry, Pirkanmaan aj., Hämeenkyrön-Viljakkalan Elry)

Kotitalouksien sähköveron poistaminen (Etelä-Hämeen aj.)

Valkeakosken Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry ottaa esille kaikissa tilaisuuksissa ja vaatii sähkön hinnalle kohtuullista hintakattoa ja kohtuuttoman sähkön hinnan kompensointia pienituloisille. Aloitteessa muistutetaan, että korkea sähkön hinta iskee pahasti vanhoissa sähkölämmitteisissä omakotitaloissa asuviin ikäihmisiin.

Pirkanmaan aluejärjestön aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry vaatii määräaikaisille ja toistaiseksi voimassa oleville sähkösopimuksille kohtuullista hintakattoa. Aloitteen mukaan sähkön hinta on nykyisin halvimmillaankin kaksinkertainen verrattuna vuoden 2021 tasoon.

Hämeenkyrön-Viljakkalan yhdistyksen aloitteessa esitetään sähkön hinnalle alle seitsemän sentin hintakattoa kilowattituntia kohden. Aloitteessa esitetään myös korkean sähkön hinnan aikana tehtyjen määräaikaisten sopimusten kohtuullistamista ja sähkön hinnan kompensoimista pienituloisille.

Etelä-Hämeen aluejärjestön aloitteessa esitetään kotitalouksien sähköveron poistamista ja siirtämistä sähköä myyville yhtiöille. Sähkövero korottaa sähkön jo ennestään kallista hintaa ja siitä peritään lisäksi arvonlisäveroa 24 %. Lisäksi aloitteessa esitetään sähkön ja sähkönsiirron hintojen kohtuullistamista.

Taustaksi:

Sähkön kuluttajahinta muodostuu sähkön tukkuhinnasta, siirron ja jakelun kustannuksista, vähittäismyynnin katteesta, sähköverosta sekä kotitalouksien osalta myös arvonlisäverosta. Sähkövero näkyy sähkön siirtolaskussa, mutta sen tilittää verottajalle sähkön myyjä.

Kotitalouksien käyttämä sähkö kuuluu sähköveron luokkaan I, jossa vero on 2,253 senttiä kilowattitunnilta.

Arvonlisävero lasketaan sähkön arvonlisäverottomasta hinnasta, joka sisältää sähköenergian, sähkönsiirron ja sähköveron. Arvonlisäveroa maksetaan siis myös sähköveron osuudesta.

Sähkön hinta Suomessa on Eurostatin tilastojen mukaan jonkin verran EU:n keskitasoa alempana. Sähkön hinta oli vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla Suomessa keskimäärin 0,238€/kWh, kun EU:n keskimääräinen taso oli 0,289€/kWh. Kalleinta sähkö oli Alankomaissa, 0,475€/kWh. Sähköveron osuus Suomessa on jonkin verran enemmän kuin EU:ssa keskimäärin.

Sähkövero on luonteeltaan kulutusvero. Kulutusverotuotot olivat Suomessa 14 % suhteessa BKT:hen vuonna 2021. Lukema oli OECD-maista kolmanneksi suurin Unkarin ja Kreikan jälkeen. OECD-maiden keskiarvo oli 10,6 %, joten Suomen voi todeta olevan korkeiden kulutusverojen maa.

Vastaus aloitteisiin 36-39:

Edustajakokous yhtyy aloitteissa esitettyyn huoleen sähkön ja sähkönsiirron hinnasta. Sähkön hintaa ei saa nostaa verotuksella, vaan sitä tulee mahdollisuuksien mukaan alentaa. Eläkeläiset ry ei kannata verotuksen painopisteen siirtämistä kulutusveroihin, varsinkaan sähkön kaltaisten välttämättömien kulutushyödykkeiden osalta.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen (14 kpl)

ALOITTEET 40–41

Pankkipalveluiden turvaaminen kansalaisille ja yhdistyksille (Etelä-Vantaan Elry, Kallion-Vallilan Elry ja Paltamon Elry)

Etelä-Vantaan Eläkeläiset, Kallion-Vallilan Eläkeläiset ja Paltamon Eläkeläiset ovat tehneet aloitteet koskien pankkipalveluiden saatavuutta. Eläkeläisillä ja pienillä yhdistyksillä on usein ongelmia pankkipalveluiden kanssa. Asiointi on vaivalloista, kun konttorien asiakaspalveluaikoja supistetaan.

Etelä-Vantaan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että eläkeläisjärjestöt yhdessä EETU:n kanssa vaikuttavat siihen, että pankkien palveluita pienille yhdistyksille parannetaan. Kallion-Vallilan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Suomeen tarvitaan kaikkia kansalaisia ja pieniä yhdistyksiä palveleva pankki, joka ei pyri tekemään voittoa asiakkaiden kustannuksella. Paltamon Eläkeläiset esittää lisäksi, että pankkien lähipalvelut ja käteisen rahan nostaminen on turvattava koko maassa.

Taustaksi

Pankkipalveluiden saatavuuden supistuminen ja pienten yhdistysten pankkipalveluiden kalleus on yleisesti tunnustettu ongelma. Muun muassa kuluttajaliitto on lausunnossaan peruspankkipalveluiden ja luottolaitoslainsäädännön muutostarpeista toukokuussa 2023 nostanut esiin, että pienten yhdistysten pankkipalveluiden hinnoittelu ei saisi olla yhtä kallista kuin yrityksillä.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteisiin. Eläkeläiset ry pitää esillä tavoiteohjelmassaan ja vaikuttamistyössään ja yhteistyössä muiden EETU-järjestöjen kanssa vaatimusta kohtuuhintaisten pankkipalveluiden tarjoamisesta yhdistyksille sekä pankkipalveluiden takaamisesta koko maassa.*

ALOITE 42

Maksuttomat julkisen liikenteen palvelut yli 65-vuotiaille eläkeläisille (Joensuun Elry)

Joensuun Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että kaikille yli 65-vuotiaille eläkeläisille pitäisi saada maksuttomat julkisen liikenteen palvelut. Maksuttomuus edistäisi sosiaalisia suhteita, aktivoisi liikkumaan ja helpottaisi terveydenhoitoon pääsyä.

Taustaksi:

Useat julkisen liikenteen tarjoajat tarjoavat yli 65-vuotiaille alennusta lipunhinnoista. Osassa kaupunkiseuduista alennetut hinnat ovat voimassa osan päivästä ruuhka-aikojen ulkopuolella.

Maksuton tai edullinen joukkoliikenne on sisältynyt Eläkeläiset ry:n tavoiteohjelmaan 2021–24 ja se on tavoitteena myös tulevalle edustajakokouskaudelle esitetyssä tavoiteohjelmassa. Maksuton joukkoliikenne edistäisi kuntien velvollisuutta edistää asukkaidensa hyvinvointia helpottamalla ikäihmisten pääsyä harrastusten ja palveluiden pariin.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkeläiset ry pitää esillä muun muassa tavoiteohjelmassaan vaatimusta julkisen lähiliikenteen eläkeläisalennusten lisäämiseksi ja laajentamiseksi tavoitteena ikäihmisille maksuton joukkoliikenne.*

Lumenauration

ALOITE 43

Lumenauration tonttiliittymistä (Nakkilan Elry)

Nakkilan Eläkeläisten aloitteessa esitetään kuntien velvoittamista hoitamaan lumenauration niin, että omakotitalojen ja haja-asutusalueiden tonttiliittymiin ei muodostu aurauksen myötä lumivalleja, jotka estävät kulkemisen liittymästä. Kulkeminen liittymästä on tärkeää, jotta ikäihmiset saavat kotiinsa tarvitsemansa palvelut, kuten kotihoidon ja muun avun.

Taustaksi

Kaupunkialueella kadun kunnossapito kuuluu kunnalle, mukaan lukien lumenauration. Maanteiden osalta lumenaurationsesta vastaa ELY-keskus, yksityisteiden lumenaurationsesta

vastaa yksityistien tiekunta. Tontinomistajan velvollisuutena on pitää tontille johtava kulkutie avoimena, eli poistaa mahdollinen aurauksesta syntynyt lumivalli tonttiliittymästä.

Joissain kunnissa on tehty päätöksiä aurausvallien poistamiseksi ikäihmisiltä, tai aurausmenetelmien käytöstä, joilla niitä ei synny. Jyväskylässä on tehty päätös poistaa tonttiliittymien lumivallit yli 75-vuotiaiden asukkaiden pihoilta. Vaasassa on aloitettu tonttiliittymien aurausvallien poisto. Joissain kunnissa poiston voi lisäksi tilata erikseen ja joissain on tarjolla palveluseteleitä aurauspalvelun hankkimiseen.

Eläkeläiset ry on tehnyt aloitepohjan paikallisyhdistysten käyttöön. Aloitteen voi tehdä omaan kuntaan esittäen lumivallien poistoa ikäihmisten tonttiliittymistä.

Vastaus Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Tonttiliittymien lumenauraus edistää ikäihmisten kotona asumista ja väestön ikääntyessä on yhä kohtuuttomampaa olettaa ikäihmisten kolaavan aurausauton jättämät lumet liittymästään. Järjestö ottaa tavoitteekseen lumivallien poiston kirjaamisen teiden talvikunnossapitoa koskevaan lainsäädäntöön.

Inva-pysäköinti

ALOITE 44

Yli 80-vuotiaille oikeus pysäköidä invapaikoilla (Klaukkalan Eläkeläiset ry)

Klaukkalan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry yhdessä muiden eläkeläisjärjestöjen kanssa ryhtyisi edistämään pysäköintioikeuden myöntämistä hakemuksesta yli 80-vuotiaille inva-paikoilla. Vielä omalla autollaan liikkumaan kykenevä yli 80-vuotias henkilö joutuu huonosti liikkuvana monesti asioidessaan kaupassa, terveyskeskuksessa tai muussa vastaavassa paikassa usein kävelemään ja kantamaan ostoksiaan pitkiäkin matkoja pysäköintialueelta asioimispaikkaansa ja takaisin.

Taustaksi

Liikkumisesteisen pysäköintitunnus (entinen vammaisen pysäköintilupa) myönnetään, jos tarkoin määritellyt sairaudesta tai vammasta johtuvat edellytykset täyttyvät. Päätöksen tekee lääkäri. Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksella saa pysäköidä mm. pysäköintipaikoille, jotka on merkitty pyörätuolimerkillä ja monille maksullisille pysäköintipaikoille maksua suorittamatta.

Elinympäristön esteettömyys ja turvallisuus ovat tärkeitä oikeuksia. Ikärajaan perustuva oikeus pysäköidä pyörätuolimerkillä varustetuille paikoille voisi kuitenkin osoittautua ongelmalliseksi tasapuolisuusnäkökulmasta, kun se rajaisi ulkopuolelleen sellaiset alle 80-vuotiaat eläkeläiset, joilla myös voi olla yhtä lailla olla haasteellista kävellä pitkiä matkoja.

Vastaus Edustajakokous ymmärtää aloitteessa esitetyn huolen iäkkäiden liikkumisesta laajoilla pysäköintialueilla. Eläkeläiset ry ottaa tämän huomioon edistäessään esteetöntä ja turvallista elinympäristöä tavoiteohjelmansa mukaisesti. Hakijan korkea ikä voitaisiin ottaa yhtenä tekijänä huomioon liikkumisesteisen pysäköintitunnusta haettaessa. Liikekeskuksia sekä julkisia

asiointipaikkoja voidaan myös kannustaa varaamaan varsinaisten pyörätuolipaikkojen lisäksi selkeästi merkittyjä pysäköintipaikkoja nimenomaan huonosti liikkuvien ikäihmisten käyttöön. Lisäksi invaluvan hakemisen tulisi olla maksutonta.

Esteettömyys

ALOITE 45

Esteettömyyden edistäminen asuintaloissa ja julkisissa tiloissa (Keravan Eläkeläiset ry)

Keravan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että asuintaloissa ja julkisissa tiloissa ulko-ovet varustetaan sähköisillä avausmekanismeilla. Myös kynnysten esteettömyyteen tulee kiinnittää huomiota. Kun sähköiset invamopot yleistyvät, niille pitää järjestää esteettömät, paloturvalliset säilytyspaikat latausmahdollisuuksin.

Taustaksi

Ikäihmisten määrä lisääntyy, joten asuintalojen ja muiden tilojen esteettömyyteen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota, kuten aloitteessakin todetaan.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Elinympäristön esteettömyys ja turvallisuus ovat tärkeitä oikeuksia. Eläkeläiset ry pitää tavoitteita esillä ohjelmassaan ja kannanotoissaan.

ALOITE 46

Levähdyspenkkejä ja avoimia kaupunkitiloja (Jyväskylän Eläkeläiset ry)

Jyväskylän eläkeläisten aloitteen mukaan kuntien tulee huolehtia, että kävelyreiteillä on kyllin tiheään penkkejä, joilla voi levähtää. Kaupunkiympäristössä tulee olla kaikille avoimia tiloja, joissa voi istua ja levätä ilman ostopakkoa.

Taustaksi

Elinympäristön esteettömyys ja turvallisuus ovat tärkeitä oikeuksia. Riittävän tiheästi sijoitetut levähdyspenkit ovat oivallinen esimerkki siitä, että yksinkertaisilla teknisillä ratkaisuilla ja pienillä taloudellisilla panostuksilla voidaan kunnissa merkittävästi mahdollistaa ja helpottaa ikäihmisten asiointi- ja kuntoliikuntaa.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy aloitteeseen.

ALOITE 47

Rollaattorilla liikkuville maksuton joukkoliikenne (Hakunilan Eläkeläiset ry)

Hakunilan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että rollaattoria käyttävät ihmiset saisivat matkustaa ilmaiseksi joukkoliikenteessä. Käytäntö pitäisi saada koskemaan linja-autoja koko maassa tai ainakin suuremmissa kaupungeissa.

Taustaksi

Aloitteessa viitataan mm. pääkaupunkiseudun julkisen liikenteen (HSL) käytäntöön, jonka mukaan lastenvaunuja työntävät voivat matkustaa ilmaiseksi. Pyörätuolia käyttävät eivät tarvitse lainkaan lippua HSL:n joukkoliikenteessä. Rollaattorin kanssa liikkuville on HSL:n ohjeissa tarjolla joitakin helpotuksia matkantekoon, mutta ei maksuttomuutta.

“Jos liikut rollaattorin kanssa matalalattiaisessa bussissa ja nouset kyytiin keskiovesta, sinun ei tarvitse näyttää HSL-kortin kausilippua kortinlukijalle. Voit tarvittaessa pyytää muiden matkustajien apua arvo- tai kertalipun ostoon.

Matalalattiaisessa raitiovaunuissa ja lähijunassa voit näyttää HSL-kortin kortinlukijalle, koska lukijalaitteita on kaikilla ovilla.

Jos liikut rollaattorin kanssa eikä sinulla ole ollut mahdollisuutta maksaa matkaasi, tarkastaja ei peri tarkastusmaksua. Hän voi käyttää HSL-korttiasi lukijalla ja ostaa kortillasi arvolipun tai sitten myydä sinulle kertalipun.” (Lähde: HSL)

Koko maan mitassa rollaattorikysymykseen pätee sama epäselvyys kuin muihinkin joukkoliikenteen alennuksiin ja maksuttomuusehtoihin: Yhtenäistä linjaa ja käytäntöä ei ole. Esimerkiksi Oulun joukkoliikenteessä voi rollaattoria käyttävä matkustaa ilmaiseksi busseissa maanantaista perjantaihin ja arkipyhinä kello 9.30 ja 14.30 välisenä aikana.

Maksuton tai edullinen joukkoliikenne on sisällytetty Eläkeläiset ry:n tavoiteohjelmaan 2021–24 ja se on tavoitteena myös tulevalle edustajakokouskaudelle esitetyssä tavoiteohjelmassa. Maksuton joukkoliikenne edistäisi kuntien velvollisuutta edistää asukkaidensa hyvinvointia helpottamalla ikäihmisten pääsyä harrastusten ja palveluiden pariin.

***Vastaus** Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkeläiset ry pitää esillä muun muassa tavoiteohjelmassaan vaatimusta julkisen liikenteen eläkeläisalennusten lisäämiseksi ja laajentamiseksi tavoitteena ikäihmisille maksuton joukkoliikenne. Osana tätä tavoitetta on rollaattorin ja pyörätuolin käyttäjien huomioon ottaminen.*

ALOITE 48

Latauspisteitä liikuntarajoitteisten sähköisille apuvälineille (Hakunilan Eläkeläiset ry)

Hakunilan Eläkeläisten aloitteessa todetaan, että liikuntarajoitteiset ja monet ikääntyneet joutuvat käyttämään asioidessaan sähköavusteisia kulkuneuvoja kuten esim. mopoa tai pyörätuolia. Latauspisteiden puuttuminen rajoittaa apuvälineitä käyttävien mahdollisuuksia liikkua kauemmaksi.

Taustaksi

Liikenteen sähköistyessä entistä useampi kiinteistö ja pysäköintialue on varustettu ja varustetaan sähköisten autojen latauspisteillä. Samassa tahdissa olisi tärkeää huolehtia myös muista liikkujista. Akkuteknologia kehittyy kovaa vauhtia. Se mahdollistaa pitemmät toimintamatkat latauksella, mikä on hyvä uutinen sähköisiä kulkuneuvoja käyttäville.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen ja toteaa, että tulevaisuudessa on entistä enemmän otettava huomioon erilaisten sähköisten liikkumisvälineiden lataustarpeet.*

Asumispalvelut

ALOITTEET 49–50

Ikäihmisten asuminen (Paltamon Elry)

Senioriasuminen (Varkauden Elry ja Tuusniemen Elry)

Paltamon Eläkeläisten aloitteessa esitetään toimia ikäihmisten asumispalveluiden turvaamiseksi. Aloitteen mukaan tarvitaan seniori- ja palvelutaloja, joissa esteettömyys ja turvallisuus on huomioitu.

Varkauden ja Tuusniemen yhdistysten aloitteessa ilmaistaan huoli ikäihmisten asumisen tulevaisuudesta, kun palveluasumisen yksiköitä vähennetään ja haetaan korvaavia ratkaisuja palveluasumiselle. Aloitteen mukaan senioriasuminen ei voi korvata palveluasumista, sillä niissä voi jäädä vaille tärkeitä hoivapalveluita. Aloitteessa korostetaan, että ikäihmisiä ei saa kohdella syrjivästi nimittäen heitä taakaksi ja kestävyysvajeeksi.

Taustaksi:

Ikäikäiden asumispalveluiden uudistus tuli voimaan vuoden 2023 alusta. Uudistuksessa pyrittiin luomaan joustavia, yhteisöllisiä ja toimintakyvyn säilymistä tukevia asumis- ja palveluratkaisuja kotona asumisen ja aiemman tehostetun palveluasumisen väliin. Uusia sosiaalihuoltolain mukaisia asumispalveluja ovat jatkossa yhteisöllinen asuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen sekä tilapäinen ja tuettu asuminen.

Yhteisöllinen asuminen tarkoittaa hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä asumisyksikössä, jossa asiakkaalla on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja tarjolla on sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Yhteisöllistä asumista ei kuitenkaan koske hoitajamitoitus, eikä siellä ole ympärivuorokautisesti henkilöstöä. Siksi yhteisöllistä asumista ei voi rinnastaa ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, eikä se sovellu sellaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista hoivaa.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteissa esitettyyn huoleen asumispalveluiden turvaamisesta. Eläkeläiset ry:n vaikuttamistyössä tullaan korostamaan jatkossakin, että ikäihmisten on päästävä tarpeellisten hoivapalveluiden piiriin. Yhteisöllinen asuminen tai senioriasuminen eivät voi korvata ympärivuorokautista palveluasumista silloin. Asiakkaan omat, yksilölliset voimavarat tulee huomioida ympärivuorokautisen hoivan tarpeesta päätettäessä.*

Kylätalkkarit

ALOITE 51

Kylätalkkarit ikäihmisten avuksi (Satakunnan aluejärjestö ry)

Satakunnan Aluejärjestö ehdottaa, että kunnat velvoitettaisiin järjestämään ikäihmisille ns. kylätalkkaritoimintaa ikäihmisten avuksi. Kylätalkkarit tarjoavat kiinteistön- ja kodinhoitoon liittyviä palveluja iäkkäille omakoti- tai rivitaloasukkaille, jotta he voivat jatkaa asumistaan omissa kodeissaan mahdollisimman pitkään.

Taustaksi

Aloitteessa kuvataan hyvin kylätalkkarin toimenkuvaa: "Kylätalkkari käy asiakkaaksi ilmoittautuneiden luona etukäteen sovittuina aikoina tekemässä erilaisia pihatöitä ja pienimuotoista kiinteistön kunnostusta. Tyypillisiä kylätalkkarin tehtäviä ovat esimerkiksi nurmikon ja pensasaidan leikkaus, lumityöt, hiekoitustyöt, lehtien haravointi, puiden kanto ja pienet kiinteistön korjaustyöt. Ammattiosaamista vaativia töitä tai työtä, johon sisältyy turvallisuusriski (esim. sähkötyöt, kattotyöt) ei tehdä, jos ei ole alan pätevyyttä. Kylätalkkarina toimii usein henkilö, joka on ollut pitkäaikaistyöttömänä. Toimiminen kylätalkkarina on yleensä hyvä tie takaisin työmarkkinoille."

Kylätalkkari-nimikkeellä on tällä hetkellä palveluita joissakin kunnissa. Kylätalkkari-palveluita tarjoavat myös esimerkiksi kylä- ja asukas yhdistykset sekä yksityiset yrittäjät. Palveluiden hinnat vaihtelevat.

Vastaus: *Edustajakokous pitää aloitteessa kuvattua Kylätalkkari-palvelumallia hyvänä tukena ikäihmisten kotona-asumiselle ja kannattaa järjestelmän laajentamista ja kehittämistä.*

Henkilötodistus

ALOITE 52

Henkilötodistus yli 65-vuotiaille maksuttomaksi (Varkauden Eläkeläiset ry/Tuusniemen Eläkeläiset ry)

Varkauden Eläkeläisten ja Tuusniemen Eläkeläisten aloitteessa todetaan, että jokaiselle kansalaiselle on taattava henkilötodistus. Henkilötodistusta on aloitteen mukaan pidettävä perusoikeutena, jolla mahdollistetaan täysimääräinen osallistuminen demokraattiseen yhteiskuntaan.

Aloitteessa huomautetaan, että monella palvelupisteet ja valokuvaamot ovat pitkien matkojen päässä. Heille henkilökortin hankinta tulee sitäkin kalliimmaksi.

Taustaksi

Henkilökorttia voi hakea verkossa tai poliisiasemalla. Passikuva on käytävä ottamassa valokuvaamossa. Henkilökortti on voimassa 5 vuotta. Verkossa tehty hakemus on poliisiasemalla tehtävää halvempi: sähköinen hakemus 52 €, poliisiasemalla 58 €.

Kela voi myöntää perustoimeentulotukea tarpeellisen henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankkimiseen.

Vanhusasiavaltuutettu on eduskunnalle maaliskuussa 2024 antamissaan suosituksissa todennut seuraavasti: “Niiden iäkkäiden oikeusturvan toteuttamiseksi, jotka eivät voi itsenäisesti asioida kodin ulkopuolella, tulee kehittää palvelua, jolla henkilö saa henkilökortin uusittua ilman käyntiä valokuvaamossa ja poliisiasemalla (esimerkiksi poliisin käynti kotona valokuvan ja sormenjälkien ottamista sekä allekirjoitusta varten)”.

Vanhusasiavaltuutettu esittää myös selvitettäväksi mahdollisuutta, että poliisi lähettää muistutusviestin puolta vuotta ennen henkilökortin vanhentumista. Koska suuri osa ikääntyneistä ei asioi digitaalisesti, tarvitaan muistutusvisti kirjeellä.

Vanhusasiavaltuutettu myös pitää perusteltuna sitä, että sisäministeriön asetuksessa poliisin suoritteiden ja virka-avun maksullisuudesta ei tulevaisuudessa enää suosita sähköistä asiointia, vaan asiakasmaksut ovat samansuuruisia asiointitavasta riippumatta.

Vastaus: Edustajakokous pitää tärkeänä, että henkilökortin hankkiminen ja uusiminen mahdollistetaan tosiasiallisesti kaikille. Kokous yhtyy vanhusasiavaltuutetun eduskunnalle tekemiin suosituksiin henkilökortin uusimisesta ja maksuista.

Vanhusneuvostot

ALOITE 53

Hyvinvointialueiden luottamushenkilöiden yhteistyöryhmä (Klaukkalan Elry)

Klaukkalan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että edustajakokous päättää perustaa yhteistyöryhmän, johon kutsutaan mukaan hyvinvointialueilla eri tehtävissä toimivia luottamushenkilöitä. Yhteistyöryhmän avulla luottamushenkilöt voisivat jakaa kokemuksia ja ideoita eläkeläisille parhaista ratkaisuista ja niiden edistämisestä luottamustehtävissään. Luottamushenkilöt saisivat ryhmästä tukea toiminnalleen ja ryhmän yhteydenpidossa voisi hyödyntää sosiaalisen median alustoja, kuten Facebookia.

Taustaksi:

Eläkeläiset ry on perustanut yhteistyöverkoston hyvinvointialueiden vanhusneuvostojen jäsenille. Vanhusneuvostojen jäsenille on järjestetty muun muassa verkkotapaaminen vuonna 2023. Lisäksi on perustettu Facebook-ryhmä hyvinvointialueiden ja kuntien vanhusneuvostojen jäsenille. Vanhusneuvostojen jäsenille on myös järjestetty vuosittain vanhusneuvostopäivät yhteistyössä Eläkkeensaajien keskusliiton kanssa ja ikääntymispolitiikan koulutuksia on markkinoitu vanhusneuvostojen jäsenille.

Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistysten aktiiveja toimii toisaalta myös muissa toimielimissä, kuten vammaisneuvostoissa ja hyvinvointialueiden valtuustoissa ja lautakunnissa. Yhteistä verkostoa kaikissa eri tehtävissä toimiville jäsenille ei toistaiseksi ole luotu.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen ja päättää perustaa yhteistyöryhmän, johon kutsutaan hyvinvointialueiden vanhusneuvostoissa, vammaisneuvostoissa, valtuustoissa, hallituksissa, lautakunnissa ja muissa toimielimissä toimivia paikallisyhdistysten jäseniä ja aktiiveja. Uusi verkosto voidaan perustaa myös vanhusneuvostojen jäsenten verkoston pohjalle ja sitä laajentaen.*

ALOITTEET 54–57

Kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen (Lahden Elry, Pohjanmaan aj., Paltamon Elry, Vaasan Elry)

Lahden Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että kuntien ja hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielinten edustajille tulee antaa oikeus osallistua puhe- ja läsnäolo-oikeudella valtuuston ja lautakuntien kokouksiin sekä aloiteoikeus valtuustolle. Aloiteoikeuden tulisi olla samanlainen kuin valtuutetuilla.

Pohjanmaan aluejärjestö on jättänyt aloitteen hyvinvointialueen vanhusneuvoston edustajan vastaavasta osallistumisoikeudesta valtuuston ja hallituksen kokouksiin. Myös Vaasan Eläkeläiset esittävät aloitteessaan samaa.

Pohjanmaan aluejärjestön ja Lahden aloitteissa todetaan, että vaikuttamistoimielimet ovat muuten syrjässä tehtävistä suunnitelmista ja niiden vaikutuksista.

Paltamon Eläkeläiset on lisäksi tehnyt aloitteen, jossa vaaditaan kuntien vanhusneuvostoille merkittävää roolia päätöksenteossa ja asukkaiden tarpeiden ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Taustaksi:

Laki velvoittaa niin kunnat kuin hyvinvointialueet perustamaan vanhusneuvoston, jolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan tai hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön ja heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta. Lisäksi tulee perustaa vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto.

Vaikuttamistoimielinten oikeudesta osallistua valtuuston, hallituksen tai muiden toimielinten kokouksiin ja aloiteoikeudesta säädetään hyvinvointialueen tai kunnan hallintosäännössä. Ainakin osassa hyvinvointialueita on toteutettu aloitteissa esitetty osallistumis- ja aloiteoikeus.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteisiin. Hyvinvointialueilla ja kunnissa on tehtävä tarvittavat päätökset, jotta vaikuttamistoimielinten jäsenillä on osallistumisoikeus puhe- ja läsnäolo-oikeudella sekä aloiteoikeus valtuuston, hallituksen ja lautakuntien kokouksiin. Lisäksi tulee korostaa vaikuttamistoimielinten tiedonsaantioikeutta ja päätöksentekokulttuuria, jossa kuullaan aina sitä ihmisryhmää, jota päätös koskee.*

ALOITE 58

Selvitys vanhus- ja vammaisneuvostojen yhteistyömahdollisuuksien lisäämisestä (Klaukkalan Elry)

Klaukkalan Eläkeläiset esittää, että Eläkeläiset ry kehottaa paikallisyhdistyksiä vanhusneuvostojen ja vammaisneuvostojen yhteistyön lisäämisen tarpeellisuudesta. Aloitteessa todetaan, että leikkaukset hyvinvointipalveluihin puoltavat vanhus- ja vammaisneuvostojen tiiviimpää yhteistyötä. Yhteistyön tiivistämiseen tulisi ottaa myös vammais- ja potilasjärjestöt.

Taustaa:

Eläkeläiset ry:n toiminnassa painotetaan yhteistyön lisäämistä muun kansalaisyhteiskunnan kanssa. Järjestön vuoden 2021 edustajakokouksen hyväksymässä strategiassa asetetaan tavoitteeksi yhteistyön lisääminen järjestöyhteisömmme sisällä ja yhteiskunnassa. Yhteistyön tiivistämiseen on pyritty muun muassa kannustamalla yhdistyksiä yhteisten tilaisuuksien järjestämiseen muun muassa muiden kansalaisjärjestöjen kanssa.

Tapoja tukea yhdistyksiä tiivistämään yhteistyötä ovat muun muassa yhdistystoiminnan ja ikääntymispolitiikan koulutukset, aluejärjestöjen neuvottelupäivät sekä yhdistysposti.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Paikallisyhdistyksiä kannustetaan yhteistyöhön vanhus- ja vammaisneuvostojen, nuorisovaltuustojen sekä muiden kansalaisjärjestöjen, etenkin sote-järjestöjen kanssa. Eläkeläiset ry tulee pitämään asiaa esillä esimerkiksi koulutuksissa ja yhdistyspostissa.

ALOITE 59

Vanhusneuvostojen aseman parantaminen ja ikäihmisten yhdenvertaisuus (Karkkilan Elry)

Karkkilan Eläkeläiset on tehnyt aloitteen, jossa esitetään seuraavia tavoitteita: 1. Jokaiseen kuntaan tulee valita koulutettu valvoja, joka vastaa kaikkien samanarvoisesta kohtelusta, 2. Vanhusneuvostolla on oltava oma riittävä budjetti ja samat oikeudet ja velvoitteet kuin kuntien muillakin toimielimillä, 3. Kuntien velvollisuuden tulee olla antaa vanhusneuvostolle tietoa suunnitteluvaiheessa olevista ikäihmisten asunnoista, 4. Ikäihmisille tulee tarjota tasavertainen hoitoon pääsy kuin työikäisillä.

Aloitteessa todetaan, että vanhustalvelulain noudattamista ei valvota yhdenmukaisesti valtakunnallisella tasolla. Seurauksena on, että kuntien vanhusneuvostojen asema vaihtelee suuresti ja etenkin monissa pienissä kunnissa vanhusneuvostolla ei juuri ole merkitystä.

Taustaksi:

Kuntalaki velvoittaa kunnat perustamaan vanhusneuvoston, jolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön ja heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Eläkeläiset ry toteutti keväällä 2022 kuntien vanhusneuvostojen jäsenille suunnatun kyselyn, jonka tulokset osoittavat samaa kuin Karkkilan Eläkeläisten aloitteessa todetaan: vanhusneuvostojen merkitys eri kunnissa vaihtelee suuresti.

Kunnat, jotka eivät anna vanhusneuvostolle riittäviä toimintaresursseja, tai osallista vanhusneuvostoja ikäihmisiä koskevien päätösten valmistelussa, eivät noudata kuntalain ja vanhuspalvelulain vaatimuksia.

Yhdenvertaisuuslaki puolestaan velvoittaa kuntia edistämään yhdenvertaisuutta ja ehkäisemään syrjintää kaikessa toiminnassaan. Myös syrjintä iän perusteella on lain mukaan kiellettyä.

Kuntien ja muiden julkisen hallinnon organisaatioiden tulee osana velvoitetta tehdä yhdenvertaisuussuunnitelma. Yhdenvertaisuuslain toteutumista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sekä työsuojeluviranomaiset.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Vanhusneuvostojen lakisäänteisen vaikuttamismahdollisuuden toteutumista kunnissa on vahvistettava. Lisäksi kuntiin tulee perustaa koulutetun yhdenvertaisuusvalvojan toimi valvomaan yhdenvertaisuuden toteutumista.

Digitalisaatio (7 kpl)

ALOITTEET 60–62

Eläkeläisille apua digilaitteiden hankintaan ja käyttöön (Keiteleen Elry, Oulun työväen Elry, Kuopio-Kallavesi Elry)

Keiteleen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että vähävaraisten eläkeläisten tulisi saada apua digilaitteiden hankintaan ja niiden käytön opastukseen. Aloitteessa todetaan, että laitteiden käyttöä vaikeuttaa niiden käyttöiän lyheneminen ja verkkojen katvealueet.

Oulun työväen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry vaikuttaa siihen, että sekä kunnat että hyvinvointialueet järjestävät joko itse tai järjestöjen kanssa yhteistyössä digiopastusta ja etäyhteyksiä varten tarvittavien laitteiden sekä sisäänkirjautumisen opastusta erityisesti ikäihmisille. Aloitteessa esitetään lisäksi tukihenkilöitä auttamaan palveluiden käytössä Oulun Aino-palvelun tapaan.

Kuopio-Kallaveden Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että ikäihmisten pitäisi saada tuekseen digiasiantuntijoita auttamaan mm. pankkiasioinnissa ja terveydenhuollon ajanvarauksissa. Aloitteessa muistutetaan, että kaikilla ei ole älypuhelin, tietokonetta eikä pankkikorttia ja kaikille tulee kuitenkin turvata lakisäänteiset palvelut.

Taustaksi

Digiopastusta eli digitukea antavat useat julkisten palveluiden tarjoajat, kuten kirjastot. Lisäksi digiopastusta tarjotaan kolmannen sektorin työnä, johon monesti saadaan julkista avustusta. Tarkkaa määritelmää sille, kuinka kattavasti opastusta tulee järjestää, ole säädetty laissa.

Palveluiden siirtäminen digitaaliseen ympäristöön edellyttää kuitenkin kunnilta ja hyvinvointialueilta panostusta digineuvonnan antamiseen. Jos digineuvonta on riittämätöntä ja palveluista kuitenkin tiedotetaan pääasiassa verkossa, on vaikea ajatella, että esimerkiksi hyvinvointialuelain 34 §:n mukainen viestintävelvoite täytyisi saavutettavan viestinnän osalta.

Kolmannen sektorin digiopastuksen osalta on olennaista, että julkiset avustukset järjestöille ovat riittäviä ja ennustettavia. Digiopastus ei saa toimia niin, että vapaaehtoistoimijat tekevät työtä riittämättömillä resursseilla, jolloin toiminta voi loppua tai sen taso laskea vapaaehtoistoimijoiden resurssien hiipuesssa.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteisiin. Eläkeläiset ry jatkaa toimintaa ikäihmisten tukihenkilötoiminnan edistämiseksi. Järjestö jatkaa osallistumista digivertaisutukea tarjoaviin hankkeisiin ja lisäksi järjestö tavoittelee kunnan vastuun lisäämistä digineuvonnan tuottamisessa ja kunnallisen digi- ja tietosuojavaltuutetun toimen perustamista.*

ALOITE 63

Kunnallinen digiedunvalvoja ikäihmisten turvaksi (Varkauden Elry / Savo-Karjalan aluejärjestö)

Varkauden Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että jokaiseen kuntaan perustetaan digiedunvalvojan toimi takaamaan yksityisyyden suojan säilymisen sekä ehkäisemään identiteettivarkauksia.

Aloitteessa todetaan, että digitaalisten palveluiden käyttö on lisääntynyt nopeasti, eikä ikäihmisten digineuvontaa ja opastusta valvo kukaan. Sosiaali- ja terveystieteissä käytetään ihmisten henkilötietoja ja tietoturvallisuuden turvaaminen edellyttäisi digiedunvalvojan olemassaoloa.

Taustaksi

Tietosuojalainsäädännön noudattamista valvoo Suomessa tietosuojavaltuutetun toimisto. Tietosuojavaltuutetun toimisto sijaitsee Helsingissä. Tietosuojavaltuutetulla ei ole alueellista organisaatiota kunnissa tai maakunnallisella tasolla. Identiteettivarkauksien ja petosten kohdalla neuvotaan tekemään rikosilmoitus poliisille.

Joissain kunnissa on kunnallisia digineuvojia, mutta heillä ei ole tietosuojan valvontaan liittyviä tehtäviä, vaan he ainoastaan tarjoavat apua digiasiointiin liittyvissä kysymyksissä.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. On tärkeää, että ihmiset saavat riittävästi neuvontaa ja tietoturvallisuudesta huolehditaan. Tuettu asiointi ja puolesta asiointi on voitava järjestää tietoturvallisesti. Aloite otetaan huomioon järjestön tavoiteohjelmassa.*

ALOITE 64

Siirtymäaika digitaalisten palveluiden käyttöönottoon (Ykspihlajan Elry)

Ykspihlajan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että digiasioimisen laajentamiseen otetaan viiden vuoden siirtymäkausi, jonka aikana ohjelmistoista kehitetään käyttäjäystävällisiä. Aloitteessa esitetään myös, että asiakkaille on annettava aito valinnanmahdollisuus, käyttäkö digi- vai kasvokkain tarjottavia palveluita. Mobiilivarmenteiden ja pankkitunnusten käyttöä tulisi myös säädellä tarkemmin.

Aloitteessa esitetään myös, että kunnissa olisi jokin taho, joka voisi auttaa ikäihmisiä sähköiseen asiointiin liittyvissä asioissa.

Taustaksi

Aloitteessa esitetty kunnallinen taho, joka olisi ikäihmisten tukena sähköiseen asiointiin liittyvissä asioissa, on samankaltainen kuin Varkauden Eläkeläisten aloitteessa esitetty kunnallinen digiedunvalvoja. Kunnallista digineuvontaa on tarjolla joissain kunnissa, mutta toiminta ei ole lakisääteistä ja monissa paikoissa toiminta on käytännössä kolmannen sektorin harteilla.

Vastaus Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Digineuvonnan järjestämistä vastaavien kuntien tai hyvinvointialueiden tehtäväksi lisäisi digineuvonnan saavutettavuutta ja yhdenvertaista saatavuutta kautta maan. Toimintaa voitaisiin myös säädellä tarkemmin. Ohjelmistojen tarjoajilla on oltava nykyistä suurempi vastuu tarjoamistaan palveluista ja välineistä sekä asiointien turvallisuudesta.

ALOITE 65

Internet-yhteyksien toimivuus katvealueilla (Hämeenkyrön-Viljakkalan Elry)

Hämeenkyrön-Viljakkalan Eläkeläisten aloitteessa esitetään tavoiteohjelmaan 2024–27 lisättäväksi otsikon Digitalisaatio ei saa syrjäyttää ihmistä alle kohta:

- On taattava internet-yhteyksien toimivuus ns. katvealueilla, jotta palveluiden saanti ja sujuvuus turvataan alueilla asuville ikäihmisille.

Aloitteen perusteluissa todetaan, että heikot internet-yhteydet vaarantavat tai tekevät osin mahdottomaksi palveluihin pääsyn näillä alueilla. Katvealueita voi aloitteen mukaan olla paitsi syrjäseuduilla, myös kaupunkikeskusten reuna-alueilla.

Taustaksi

Internet-yhteyksiä voi käyttää joko mobiiliyhteydellä tai kiinteällä laajakaistayhteydellä. Kiinteä laajakaista ei ole saatavilla kaikkialla ja osassa alueista on saatavilla vain hyvin hidas yhteys. Näillä alueilla kuluttajien täytyy turvautua mobiiliverkkoon, mutta toisaalta alueelle voidaan rakentaa laajakaistayhteys esimerkiksi valokuituyhteydellä hyödyntäen julkisia tukia.

Maakuntaliitoilla on keskeinen rooli julkisesti tuettujen laajakaistaverkkojen rakentamishankkeissa katvealueille.

Vastaus *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkeläiset ry ottaa tavoitteekseen edistää kohtuuhintaisten internet-yhteyksien parantamista alueille, joilla kiinteää laajakaistaa ei ole vielä saatavilla.*

ALOITTEET 66–68

Hyvinvointialueiden palveluiden saavutettavuus myös muuten kuin digitaalisesti (Pihlavan Elry, Muhoksen Elry)

Pihlavan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että hyvinvointialueiden palveluista tulee tiedottaa myös muilla tavoin kuin digitaalisesti. Tiedotusvälineinä tulee olla säännöllisesti postitse kotiin lähetettävät tiedotteet, mutta myös paikallislehdessä julkaistut tiedotteet, yhteystiedot ja ohjeet. Ilman ei-digitaalisia tiedotuskanavia ilman verkkoyhteyksiä olevat kansalaiset jäävät tiedon ulottumattomiin, vaikka juuri he ovat usein eniten avun tarpeessa.

Muhoksen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että puhelinpalvelu ja sen selkokielisten oppaiden tulisi olla edelleen käytettävissä sote-palveluissa. Yhteydenpitoa ei saa siirtää täysin verkkoon, koska yhteydenpito verkon kautta on ikäihmisille vaikeaa ja palvelut eivät aina toimi tarkoitetulla tavalla.

Pihlavan Eläkeläisten toisessa aloitteessa esitetään, että lähipalvelut tulee turvata niin, että ikäihminen pääsee asioimaan kasvatusten sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden kanssa. Terveysasemien ajanvarauksen pitäisi toimia puhelimitse ja joinain päivinä vastaanotolle tulisi päästä ilman ajanvarausta. Terveysasemalle esitetään myös digipistettä asiointiin ja sen yhteyteen neuvontaa palveluiden käytössä.

Taustaa:

Hyvinvointialuelain 34 §:ssä säädetään hyvinvointialueen tiedotusvelvollisuudesta. Hyvinvointialueen viestinnässä on lain mukaan otettava huomioon hyvinvointialueen eri asukasryhmien tarpeet ja käytettävä esteettömiä ja saavutettavia menetelmiä.

Kaikkea yhteydenpitoa ei voida siirtää verkkoon, vaan puhelinpalveluiden säilyttäminen on välttämätöntä. Terveyspalveluina mukaan asiakkaalla on oikeus saada yhteys terveyspalveluihin saman päivän aikana, mutta se tarkoittaa usein takaisinsoittopalvelua.

Lähipalveluiden järjestämiseen hyvinvointialueilla liittyvät hyvinvointialueen palveluverkkopäätökset. Lähipalveluilla ei ole laissa tarkkaa määritelmää, joten palveluiden keskittäminen on mahdollista, jolloin matka palveluihin saattaa kasvaa. Palvelut on toisaalta järjestettävä yhdenvertaisesti.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Oikeus kasvokkaiseen lähipalveluun sosiaali- ja terveyspalveluissa on ikäihmisten kannalta tärkeimpiä tavoitteita palveluiden kehittämisessä. Palveluihin hakeutumiseen tarvitaan jatkossakin myös muita asiointikanavia kuin nettipohjainen asiointi. Tavoite on osa Eläkeläiset ry:n tavoiteohjelmaa 2024–27 ja sitä tulemaan korostamaan esimerkiksi järjestön aluevaalitavoitteissa.*

ALOITE 69

Terveyspalvelujen saannin turvaaminen kaikille ihmisille Suomessa (Lieksan seudun Elry)

Aloitteessa esitetään, että Eläkeläiset ry toimii terveyspalveluiden saannin turvaamiseksi kaikille ihmisille Suomessa, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden eläkeläisjärjestöjen kanssa. Aloitteessa nostetaan esille, että lääkärin vastaanotolle on vaikeaa päästä ja niitä pyritään toteuttamaan yhä enemmän etävastaanottoina. Etävastaanotot ja verkkoasiointi ovat vaikeita ikäihmisille, joilla ei ole välttämättä käytössään siihen vaadittavia laitteita.

Taustaksi:

Perustuslaissa säädetty oikeus terveyspalveluihin ja niiden yhdenvertainen saatavuus edellyttävät ikäihmisten erityistarpeiden huomioimista. Lisättäessä palveluiden digitalisaatiota tulee ottaa huomioon neuvonnan ja tukitoimien tarve. Lääkäriin on päästävä myös kasvotusten, sillä kaikilla ei ole kykyä käyttää etäyhteyksiä.

***Vastaus:** Edustajakokous yhtyy aloitteeseen. Eläkeläiset ry ajaa muun muassa tavoiteohjelmassaan, kannanotoissaan ja yhteistyössä muiden eläkeläisjärjestöjen kanssa lähipalveluiden turvaamista ja edellyttää digitalisaation vastapainoksi huomattavasti nykyistä laajempaa digineuvontaa ja tukitoimia.*

Järjestölliset aloitteet (12 kpl)

ALOITE 70

Arjen apuvälineitä Eläkeläiset ry:n myyntituotteiden kokoelmaan (Tornion Elry)

Tornion Eläkeläisten aloitteessa esitetään Eläkeläiset ry:n myyntituotteiden kokoelmiin arjen apuvälineitä. Esimerkkejä apuvälineistä ovat pullojen ja maitotölkkien korkein avaaja ja viheltävä avaimenperä. Tällaiset apuvälineet ovat arjessa hyödyllisiä ja osoittavat järjestön olevan arjessa mukana.

Taustaksi:

Eläkeläiset ry:n myyntituotteita arvioidaan säännöllisesti järjestön toimiston toimesta. Myyntituotteiden valikointi riippuu järjestön kulloisestakin taloustilanteesta ja myytävän tuotteen hinnasta ja hyödyllisyydestä.

***Vastaus:** Edustajakokous yhtyy Tornion Eläkeläisten näkemykseen siitä, että myyntituotteiden on hyvä olla ikääntyneiden arkielämän kannalta hyödyllisiä, helppokäyttöisiä ja laadukkaita. Edustajakokous kannustaa järjestön toimistoa kehittämään myyntituotteiden valikoimaa.*

ALOITE 71

Valtakunnallinen kesätapahtuma (Iisalmen Eläkeläiset ry)

Iisalmen aloitteessa esitetään valtakunnallisen kesätapahtuman järjestämistä edustajistokauden aikana. Tapahtuman nähdään lisäävän jäsenten yhteenkuuluvuuden tunnetta ja antavan mahdollisuuden sisällyttää harrastuskerhojen esityksiä ja tuotoksia.

Taustaksi

Järjestön suuret jäsentapahtumat ovat paikkoja kohdata toisia eläkeläisiä ja antavat mahdollisuuden tuoda harrastustoiminnan ryhmiä esille. Kuluneen edustajakokouksen jäsentapahtumia olivat Kulje kanssain -risteily syyskuussa 2022 (n. 1300 osallistujaa) sekä Kalajoen retkeilypäivät elokuussa 2023 (n. 800 osallistujaa). Jäsentapahtumat vaativat luonteensa vuoksi paljon valmistelutyötä ja määräaikaista lisätyövoimaa.

Järjestön mahdollisuuksia omien suurten jäsentapahtumien järjestämiseen rajoittavat uhka valtionavustusten rajusta leikkaamisesta vuosina 2025-2027 sekä jäsenmaksutuottojen väheneminen. Tapahtumia voidaan myös järjestää yhdessä yhteistyökumppanien kanssa, kuten Kulttuurikatselmus TUL:n kanssa marraskuussa 2025 sekä mahdollinen risteily tai kesäpäivät vuonna 2026.

Vastaus: *Jäsentapahtumat ovat tärkeä osa järjestön toimintaa. Tulevien tapahtumien suunnittelua ohjaavat edustajakokouksen toimintaohjelman kirjaukset sekä järjestön taloudellinen tilanne.*

ALOITE 72

Jäsenkortti jäsenmaksulaskun liitteenä (Suomussalmen Eläkeläiset ry)

Suomussalmen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että jäsenmaksun liitteenä tulisi jälleen jäsenkortti kuten takavuosina. Jäsenyyden todistamista tarvitaan, jotta jäsen saisi käyttöönsä paikallisyhdistyksen neuvottelemia jäsenetuja.

Taustaksi

Eläkeläiset ry:llä on takavuosina ollut käytössä pahvinen jäsenkortti. Siitä on luovuttu painatus- ja postituskulujen noustua suhteettomiksi. Sitten oli yksinkertainen jäsenkortti mukana paperisen jäsenmaksulaskun kääntöpuolelle painetussa jäsenkirjeessä.

Jäsenrekisteriohjelmamme toimittaja ei kuitenkaan enää tarjoa mahdollisuutta tällaiseen jäsenkirjeeseen. Lisäksi entistä useamman jäsenen siirtyttyä sähköiseen e-laskuun (mikä sinänsä jäsenlaskutuksen sujuvuuden kannalta on myönteinen kehitys) ei paperinen laskukirje enää ole kaikkia jäseniä tavoittava vaihtoehto.

Ratkaisu voisi olla esimerkiksi sähköisenä tiedostona oleva jäsenkorttipohja, jota paikallisyhdistykset voisivat tulostaa omaan käyttöönsä ja antaa jäsenilleen.

Vastaus: *Edustajakokous on aloitteen kanssa yhtä mieltä siitä, että jäsenkortti on monelle jäsenelle hyödyllinen dokumentti. Edustajakokous kehottaa järjestön*

toimistoa suunnittelemaan tavan, jolla paikallisyhdistysten käyttöön voitaisiin luoda jäsenkorttipohja.

Järjestön talous

ALOITE 73

Jäsenmaksu (Raahen Eläkeläiset)

Raahen aloitteessa esitetään, että jäsenmaksuja ei koroteta edustajakokouskaudella 2024-27. Perusteluna on pienituloisten asema.

Taustaksi

Järjestön talouden suurena haasteena on hallitusohjelmaan kirjattu valtion avustusten leikkaus neljänneksellä vuoden 2027 alusta alkaen. Hallituksen kehysriihessä huhtikuussa 2024 päätettiin tämän päälle lisäleikkauksista vuosille 2025-27. Samaan aikaan jäsenmaksutuotot ovat vähentyneet ja kustannukset nousseet.

Vastaus: Sitoutuminen ennalta jäsenmaksun korottamatta jättämiseen ei ole järkevää. Valtionavustusten leikkaukset ja kustannusten nousu voivat edellyttää edustajakokouskauden aikana valtuustolta päätöksiä sekä kustannusten karsinnasta että jäsenmaksun korotuksesta.

ALOITE 74

Vapaaajsenen jäsenmaksu (Muhoksen eläkeläiset)

Muhoksen aloitteessa esitetään vapaaajsenistä yhdistyksille tulevan maksuosuuden poistamista, perusteluna yhdistyksille koituvat kustannukset.

Taustaksi

Velvollisuus yhdistyksille suorittaa vapaaajsenen jäsenmaksuosuus aluejärjestölle ja järjestölle on kirjattu nykyisiin sääntöihin. Jäsenmaksua vastaan vapaaajsenet saavat muun muassa kaikille jäsenille jäsenetuna tulevan Eläkeläinen-lehden ja muut järjestön, yhdistysten ja aluejärjestöjen tarjoamat palvelut. Vapaaajsenyyttä voi pitää kalliina tapana palkita ansioituneita jäseniä.

Edustajakokoukselle esitettävässä sääntöuudistuksessa vapaaajsenyys ehdotetaan poistettavaksi säännöistä. Tällöin uusia vapaaajsenyyksiä ei enää voi myöntää. Uusiin sääntöihin ei toisaalta ole kirjattu yhdistyksille velvoitetta maksaa omien vapaaajsentensä jäsenmaksuja. Maksujen laiminlyönti johtaa kuitenkin näiden jäsenten osalta mm. poistamiseen Eläkeläinen-lehden jakelusta.

Vastaus: Sääntöuudistuksen jälkeen vapaaajsenyyksien myöntäminen ei ole enää mahdollista. Yhdistykset käyttävät harkintaa nykyisten vapaaajseniensä

jäsenmaksujen maksamisessa. Järjestön hallitus valmistelee tapoja uudistaa ansioituneiden jäsenten palkitsemista.

ALOITTEET 75–76

Talustyöryhmän perustaminen (Jokilaaksojen Aluejärjestö ja Nokian Eläkeläiset)

Aloitteissa esitetään järjestölle talustyöryhmän perustamista. Tämän nähdään tukevan järjestön toimiston työtä ja helpottavan varautumista järjestön talouden haasteisiin. Nokian eläkeläisten aloite tosin saapui määräajan jo umpeuduttua.

Taustaksi

Järjestön rahoituksesta lähes 70 prosenttia tulee STEA-avustuksista ja 20 prosenttia jäsenmaksutuotoista. Molempia uhkaa pudotus samaan aikaan kun kustannukset jatkavat nousuaan. Maan hallitus on päättänyt järjestöjen avustusten leikkaamisesta noin neljänneksellä vuoden 2027 alusta. Voi olla, että leikkauksia tulee jo tätä ennen. Järjestön rahoituksen väheneminen voi johtaa toiminnan karsimiseen, vaikka jäsenmaksua korotettaisiin.

Vastaus: Järjestön hallitus voi halutessaan perustaa erilaisia työryhmiä valmistelemaan hallituksen päätöksentekoa. Mahdollinen talustyöryhmä voisi esimerkiksi valmistella vaihtoehtoja järjestön talouden tasapainottamiseksi etenkin siinä tapauksessa, että järjestön valtionavustuksiin tulee merkittäviä leikkauksia vuosina 2025-2027.

Järjestön viestintä

ALOITE 77

Tärkeiden velvoitteiden vuosikello Eläkeläinen-lehteen (Tornion Eläkeläiset ry)

Tornion Eläkeläisten aloitteessa todetaan, että kotona asuminen edellyttää ikäihmisiltäkin monia säännöllisesti hoidettavia toimia, kuten nuohoojan tilaaminen, kiinteistön ja irtaimiston vakuutusmaksut ja auton katsastus. Näiden unohtaminen voi aiheuttaa todella ikäviä ja talouteen vaikuttavia yllätyksiä. Tärkeiden asioiden korostaminen viestinnässä tukisi jäsenistöä.

Vastaus: Edustajakokous pitää aloitteessa esitetyn kaltaista arkielämän muistilistaa hyvänä ideana. Eläkeläinen-lehdessä ja järjestön muussa viestinnässä on tärkeää tuoda esiin näitä käytännön elämän välttämättömiä toimia ja velvoitteita.

ALOITE 78

Artikkeli avustuksista Eläkeläinen-lehteen (Karkkilan Elry)

Karkkilan Eläkeläisten aloitteessa esitetään Eläkeläinen-lehteen artikkelia kaikista avustuksista, joihin eläkeläiset ovat oikeutettuja ja samoin avustuksiin tulevista muutoksista. Edelleen aloitteessa kehoitetaan rohkaisemaan aktiiveja toimimaan yhdistyksissä digiavustajina, jolloin he voisivat auttaa toisia ikäihmisiä avustusten hakemisessa ja liitteiden skannaamisessa hakemusten liitteeksi.

Taustaksi

Etuuksien alikäyttö on ongelma, ja tiedetään, että ilman etuuksia jäävät usein kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset. Yhtenä syynä tähän on tiedon puute. Alikäyttöä on tärkeää ja myös mahdollista vähentää.

Eläkeläisjärjestöjenkin pitkään esittämä *etuusehdotus* on mukana Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa. Se tarkoittaa toteutuessaan, että ihmiset saisivat Kelalta ehdotuksen siitä, mihin etuuksiin he ovat oikeutettuja, hieman veroehdotuksen tapaan. Nähtäväksi jää, kuinka kattavasti uudistus toteutetaan, kun tiedetään, että etuuksien vajaakäyttö on suurta ja uudistus siksi kallis.

Vastaus: Edustajakokous yhtyy aloitteessa esitettyyn huoleen etuuksien alikäytöstä ja pitää tiedon jakamista tukimuodoista ja niiden hakemisesta tärkeänä. Eläkeläiset ry:n on tärkeää osaltaan tiedottaa näistä asioista Eläkeläinen-lehdessä ja muussa viestinnässään.

Koulutustoiminta

ALOITE 79

Koulutuksia kohtuuhinnalla eri puolilla maata (Lohjan Seudun Eläkeläiset ry)

Lohjan Seudun Eläkeläiset ry:n aloitteessa esitetään järjestön koulutusten hinnan alentamista ja koulutusten järjestämistä tasaisesti eri puolilla Suomea. Perusteluna on vähävaraisille yhdistyksille matka-, majoitus- ja osallistumiskuluista muodostuva korkea osallistumiskynnys. Tilannetta vaikeuttaa edelleen yhdistysten kunnilta saamien avustusten leikkaaminen ja toimitilavuokrien nousu.

Taustaksi

Järjestön valtakunnallisten koulutusten järjestämispaikat kilpailutetaan vuosittain. Valintaperusteina ovat hinta, sijainti, liikenneyhteydet, sekä koulutustilat ja niiden esteettömyys. Olemme järjestäneet koulutuksia eri puolilla Suomea. Vähävaraisille yhdistyksille voidaan hakemuksesta myöntää alennusta kurssin hinnasta.

Valtakunnallisten monipäiväisten koulutusten lisäksi järjestämme lyhyempiä alueellisia koulutuksia. Koulutusten suunnittelussa otetaan huomioon jäsenyhdistyksiltä tulevat toiveet. Esimerkiksi tulevana syksynä on suunnitteilla viestinnän ja ikääntymispolitiikan kurssien sijaan useampi alueellinen koulutuspäivä.

Vastaus: *Koulutukset ovat tärkeä osa järjestön toimintaa. Ne tukevat olennaisella tavalla yhdistysten jatkuvuutta, jäsenhankintaa ja harrastustoimintaa. Järjestön koulutustoiminnassa ja sen kehittämisessä otetaan huomioon alueellisuus, yhdistyksille koituvat kustannukset ja mahdollisimman matala osallistumiskynnys. Yhdistyksiä tuetaan myös omien koulutusten järjestämisessä yhteistyössä KSL:n kanssa.*

Sääntöuudistus

ALOITE 80

Järjestön puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien toimikauden muutos (Sallan Elry)

Sallan Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että järjestön valtuuston ja hallituksen puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien toimikauden yhtäjaksoiseksi enimmäiskestoksi muutetaan kolme vuotta. Nykyisissä säännöissä hallituksen ja valtuuston puheenjohtajien, varapuheenjohtajien ja muiden varsinaisten jäsenten yhtäjaksoinen toimikausi on enintään kuusi vuotta.

Aloitteen perusteluna on, että nopeammalla kierrolla saataisiin uutta ja luovaa ajattelua järjestön huippupaikoille.

Taustaksi:

Eläkeläiset ry:n kaltaisessa järjestössä, jossa luottamustehtävissä olevien ikä on usein korkea, on perusteltua aikaansaada kiertoa luottamustehtävissä. Toisaalta kierron pituus on hyvä mitoittaa niin, että se ei katkaise liian aikaisin toimimista luottamustehtävissä, jos henkilöllä on vielä annettavaa järjestölle.

Vastaus: *Edustajakokous yhtyy Sallan Eläkeläisten aloitteessa ilmaistuun toiveeseen, että järjestön johtopaikoilla on uutta ja luovaa ajattelua. Edustajakokous katsoo kuitenkin, että kaksi kolmen vuoden edustajakokouskautta on sopiva yhtäjaksoinen enimmäiskesto hallituksen ja valtuuston puheenjohtajille, varapuheenjohtajille ja varsinaisille jäsenille.*

ALOITE 81

Yhdistyksen puheenjohtajan toimikausien enimmäiskesto (Raahen Elry)

Raahen Eläkeläisten aloitteessa esitetään, että paikallisyhdistysten puheenjohtajien toimikauden enimmäiskeston tulisi olla kuusi vuotta, kuten järjestön hallituksessa ja valtuustossa.

Taustaksi:

Paikallisyhdistysten vuodelta 2006 olevissa mallisäännöissä ei ole paikallisyhdistysten puheenjohtajien toimikausien rajoitusta. Sen sijaan aluejärjestöjen mallisäännöissä rajausta on:

henkilö voi toimia aluetoimikunnan puheenjohtajana, varapuheenjohtajana tai muuna varsinaisena jäsenenä enintään kuusi peräkkäistä toimikautta.

Samanlainen kirjaus paikallisyhdistyksen nyt hyväksyttäviin mallisääntöihin olisi mahdollista tehdä. Toisaalta toimikausien rajausta voi olla hankala hyvin pienissä yhdistyksissä, joissa ei välttämättä ole mahdollista löytää uutta puheenjohtajaa.

Vastaus: *Edustajakokous on Raahen Eläkeläisten aloitteen kanssa samaa mieltä siitä, että yhdistyksen puheenjohtajien yhtämittaisen toimikauden ei ole hyvä venyä liian pitkäksi. Edustajakokous katsoo kuitenkin, että toimikauden enimmäiskestolle ei kannata säätää säännöissä enimmäiskestoa.*

ALOITE 82

Yhdistyksen varojen siirto purkautuessa aluejärjestölle (Helsingin aj.)

Helsingin aluejärjestön aloitteessa esitetään, että paikallisyhdistyksen mallisäännöissä säädettäisiin, että yhdistyksen purkautuessa sen varat ja omaisuus sen jälkeen, kun velat ja muut sitoumukset on suoritettu, on luovutettava asianomaiselle aluejärjestölle.

Taustaksi:

Eläkeläiset ry:n vuodelta 2006 peräisin olevissa paikallisyhdistysten mallisäännöissä säädetään, että yhdistyksen varat luovutetaan yhdistyksen purkautuessa Eläkeläiset ry:lle. Yhdistysten toiminnan yhdistyessä toiseen yhdistykseen varat on käytännössä siirretty vastaanottavalle yhdistykselle Eläkeläiset ry:n hallituksen päätöksellä. Yleensä siirrettävät rahamäärät ovat erittäin pieniä.

Mikäli paikallisyhdistyksen säännöissä määrättäisiin purkautuvan yhdistyksen varojen siirrosta aluejärjestölle, tulisi yhdistysten yhdistyessä aluejärjestön sopia rahojen siirrosta edelleen sille yhdistykselle, johon yhdistyminen tapahtuu. Menettely edellyttäisi tiivistä yhteydenpitoa aluejärjestön ja purkautuvan yhdistyksen välillä.

Toinen vaihtoehto on kehittää nykyistä käytäntöä niin, että Eläkeläiset ry voi hallituksen päätöksellä tilittää purkautuvan yhdistyksen varat kyseiselle aluejärjestölle, mikäli yhdistys ei ole yhdistymässä toiseen yhdistykseen.

Vastaus: *Yhdistyksen purkautuessa paras ratkaisu on varojen siirtäminen siihen Eläkeläiset ry:n paikallisyhdistykseen, johon myös purkautuvan yhdistyksen jäseniä kehoitetaan liittymään. Mikäli purkautuva yhdistys ei yhdisty toiseen yhdistykseen, varat voidaan tilittää aluejärjestölle. Varojen siirrosta otetaan huomioon purkautuvan yhdistyksen tahto.*